

UNIVERZITA PARDUBICE
Fakulta ekonomicko – správní
Ústav ekonomických věd

Hospodářská politika České republiky na podporu ekonomického růstu
Jarmila Typlová

Bakalářská práce
2012

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jarmila TYPLOVÁ**
Osobní číslo: **E08077**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa**
Název tématu: **Hospodářská politika České republiky na podporu ekonomického růstu**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce bude zaměřena na analýzu prováděných opatření fiskální a monetární politiky vedoucích k podpoře ekonomiky v ČR.

Práce bude obsahovat:

- vymezení základních pojmů z oblasti hospodářské politiky,
- teoretické vymezení vlivu jednotlivých nástrojů fiskální a monetární politiky na hospodářský růst,
- charakteristiku ekonomického prostředí České republiky,
- analýzu hospodářské politiky České republiky za vybrané období,
- shrnutí a návrhy vlastních doporučení.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **cca 30 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

MANKIW, N.G. Zásady ekonomie. 1.vyd. Praha: Grada, 2000. ISBN:80-7169-891-1-80.

PAVELKA, T. Makroekonomie - základní kurz. 3.vyd. Slaný: Melan-drium, 2007. ISBN:80-86175-58-4.

PLCHOVÁ, B., ABRHÁM, J., HELÍSEK, M. Česká republika a EU: ekono-mika - měna: hospodářská politika. 1.vyd. Praha: Agentura Krigl, 2010. ISBN:978-80-86912-39-4.

SAMUELSON, P. A., NORDHAUS W. D. Ekonomie. 18. vyd. Praha: NS Svoboda, 2008. ISBN:978-80-205-0590-3.

SLANÝ, A. Makroekonomická analýza a hospodářská politika. 1.vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. ISBN:80-7179-738-3.

ŽÁK, M. Hospodářská politika. 1.vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN:80-86730-04-2.

<http://www.cnb.cz>

<http://www.czso.cz>

<http://www.mfcr.cz>

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Jan Černošský, Ph.D.
Ústav ekonomie

Datum zadání bakalářské práce: **29. června 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2012**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 30. června 2011

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 26. 4. 2012

Jarmila Typlová

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat panu Ing. Janu Černoorskému, Ph.D. za odborné rady a konzultace při zpracování bakalářské práce.

ANOTACE

Bakalářská práce „Hospodářská politika České republiky na podporu ekonomického růstu“ je zaměřena na analýzu ekonomické výkonnosti České republiky a jejím cílem je analýza vlivu hospodářské politiky na ekonomický růst země. Bakalářská práce popisuje ekonomický vývoj od centrálně plánovaného hospodářství, přes proces transformace po současnost. Jsou zde popsány cíle, které si klade hospodářská politika, jakých používá nástrojů k jejich dosažení a kdo jsou nositelé hospodářské politiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost, platební bilance

TITLE

Economic policy supporting economic growth in the Czech Republic

ANNOTATION

Bachelor's dissertation „Economic policy supporting economic growth in the Czech Republic“ is focused on analysis of economical performance of Czech Republic and aids at analysis of influence of economical policy supporting economic growth in the country. Bachelor's dissertation describes economical development from command economy, through transformation to the present. This dissertation describes goals of economic policy, implements of economic policy and holders of economic policy.

KEYWORDS

gross domestic product, inflation, unemployment, payment balance

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Základní operace v platební bilanci	24
Tabulka č. 2: Míra nezaměstnanosti ve vybraných zemích	34
Tabulka č. 3: Míra inflace, vývoj spotřebitelských cen vybraných výrobků v ČR.....	35
Tabulka č. 4: Zahraniční obchod (v mld. Kč)	35
Tabulka č. 5: Úvěry a pohledávky nefinančních podniků v mil. Kč.....	36
Tabulka č. 6: Změny vybraných měnověpolitických nástrojů (v %)	37
Tabulka č. 7: Obchodní bilance (v mil. Kč).....	38
Tabulka č. 8: Vývoj příjmů a výdajů státního rozpočtu (mld. Kč)	38
Tabulka č. 9: Průměrná hrubá měsíční mzda v národním hospodářství ČR v Kč	38
Tabulka č. 10: Přehled výdajů domácností a vlády na spotřebu a domácí poptávka	40
Tabulka č. 11: Růst HDP ve stálých cenách (meziroční změna v %)	43
Tabulka č. 12: Růst ceny ropy, meziročně v %.....	44
Tabulka č. 13: Makroekonomické indikátory, meziroční růst v %.....	44
Tabulka č. 14: Stav veřejných financí (<i>tučně – prognóza</i>)	48
Tabulka č. 15: Diskreční opatření (2012 – 2014), mld. Kč	49
Tabulka č. 16: Měnověpolitické nástroje – změny v letech 2008 - 2011	50
Tabulka č. 17: Devizové kurzy (měsíční průměr).....	51
Tabulka č. 18: Meziroční vývoj na trhu práce v % (<i>tučně – prognóza</i>)	52

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Vývoj spotřebitelských cen v letech 1990 – 1993 (%)	33
Obrázek č. 2: Mzdový vývoj reálných a nominálních mezd (v %).....	39
Obrázek č. 3: Vývoj devizového kurzu	45
Obrázek č. 4: Hospodářský růst v zemích eurozóny, USA a České republice	46
Obrázek č. 5: Složky hrubého domácího produktu, reálně (%)	47
Obrázek č. 6: Meziroční změny inflace, cen průmyslových a zemědělských výrobců v %.....	50
Obrázek č. 7: Úvěry v selhání podniků a domácností (v %, mld. Kč)	51

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

CZK	Česká koruna
ČD	České dráhy
ČEZ	České energetické závody
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSA	České aerolinie
ČSAV	Československá akademie věd
ČSFR	Česká a Slovenská Federativní Republika
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
DPH	Daň z přidané hodnoty
HDP	Hrubý domácí produkt
ERM	Evropský mechanismus směnných kurzů
EU	Evropská unie
EUR	Euro
KSČ	Komunistická strana Československa
ODS	Občanská demokratická strana
PB	Platební bilance
USA	Spojené státy americké

Úvod	10
1 Vymezení základních pojmů z oblasti hospodářské politiky	11
1.1 Hospodářská politika	11
1.2 Nositelé a nástroje hospodářské politiky	12
1.3 Cíle hospodářské politiky	15
1.3.1 Hrubý domácí produkt.....	16
1.3.2 Nezaměstnanost	17
1.3.3 Cenová stabilita.....	19
1.3.4 Platební bilance	22
2 Charakteristika ekonomického prostředí České republiky	26
2.1 Tržní ekonomika	26
2.2 Centrálně plánovaná ekonomika	28
2.3 Československé ekonomické reformy	28
2.3.1 Rozsypalova reforma.....	29
2.3.2 Šikova reforma.....	30
2.4 Transformace české ekonomiky.....	31
2.4.1 Proces transformace	31
2.4.1.1 Vývoj v letech 1990 – 1993	32
2.4.1.2 Vývoj v letech 1994 – 1996	35
2.4.1.3 Vývoj v letech 1997 – 1999	37
2.4.1.4 Vývoj v letech 1999 – 2003	39
3 Ekonomický vývoj po vstupu do EU	42
3.1 Vstup do Evropské unie.....	42
3.1.1 Přistoupení České republiky	42
3.2 Ekonomická výkonnost České republiky v pokrizovém období.....	45
3.2.1 Vývoj inflace.....	49
3.2.2 Vývoj na trhu práce	52
4 Shrnutí a vlastní zhodnocení	53
Závěr	57
Seznam literatury	59

Úvod

Ekonomická výkonnost, hospodářský růst či zadluženost země jsou témata, se kterými se denně setkáváme a která jsou v současnosti také velmi diskutována. Tato problematika dosáhla právě v tomto krizovém období ještě větších rozměrů. Jelikož jsme země s otevřenou ekonomikou, má současná globální ekonomická situace logicky vliv na stav ekonomiky naší země.

Ekonomický vývoj naší země není snad lhostejný nikomu z nás. Každého se dotýká svým způsobem. Především opatření fiskální a monetární politiky a jejich dopad na společnost je v současnosti velmi palčivé téma.

Současná hospodářská politika České republiky je vnímána jako velmi restriktivní. Jednotlivá fiskální opatření jsou nastavena s cílem dosáhnout vyrovnaného schodku veřejných financí v roce 2016. Nicméně tato opatření vyvolávají nedůvěru spotřebitelů, jelikož dochází k vysokému nárůstu jejich ekonomického zatížení. Fiskální restrikce jsou sice nezbytné, ale z důvodu zhoršení příjmové situace domácností mohou vést ke snížení jejich spotřeby.

Na základě výše uvedeného je cílem této bakalářské práce analýza vlivu hospodářské politiky na ekonomický růst a na základě provedené analýzy návrhy vlastních opatření vedoucích ke zlepšení stávající situace.

Pro splnění hlavního cíle této bakalářské práce je důležité vymezit jednotlivé dílčí cíle, těmi jsou:

- vymezení a definování základních makroekonomických pojmů, s kterými se budeme v průběhu bakalářské práce setkávat,
- charakteristika vývoje naší ekonomiky od centrálně plánovaného hospodářství přes proces transformace až k současnému tržnímu hospodářství, s popisem stěžejních ekonomických reforem,
- objasnění procesu transformace naší ekonomiky a její jednotlivá období,
- analýzu ekonomického vývoje od vstupu České republiky do Evropské unie po současnost.

1 Vymezení základních pojmů z oblasti hospodářské politiky

V úvodu je nutné definovat a popsat základní pojmy, se kterými se budeme během práce setkávat. Nezbytné bude popsat samotný pojem hospodářská politika, kdo jsou nositelé hospodářské politiky a jakých nástrojů využívají k dosažení svých cílů.

Jednotlivými cíli hospodářské politiky máme na mysli především rychlý ekonomický růst, nízkou míru inflace, nízkou úroveň nezaměstnanosti a vyrovnanou platební bilanci.

Vzhledem ke skutečnosti, že se každá ekonomika časem dostane do stavu, kdy nelze sledovat všechny cíle najednou, je nutné použít hospodářskou politiku k zásahům do ekonomiky. Pokud bude hospodářská politika účinná, může se stát efektivním nástrojem k dosažení cílů národního hospodářství.¹

1.1 Hospodářská politika

Hospodářská politika může být obecně chápána jako přístup státu k ekonomice své země.

Zahrnuje v sobě dvě důležité oblasti, a to hospodářství a politiku. Nahlížet na hospodářskou politiku lze ze dvou pohledů, a to z praktického a teoretického. V pojetí přístupu státu není hospodářská politika samoúčelná. Je to vždy *praktická a záměrná činnost státu. Jde o činnost, při které nositelé hospodářské politiky používají určitých nástrojů a svěřených pravomocí k tomu, aby ovlivnili ekonomický a sociální vývoj.*²

Naproti tomu teorie hospodářské politiky je zaměřena na *analýzu probíhajících jevů, po které následují návrhy opatření na jejich řešení pomocí konkrétních nástrojů.*³ Jinými slovy nabízí možná řešení, ale za konkrétní rozhodnutí nebere na sebe odpovědnost. Teorie hospodářské politiky je mladou disciplínou vycházející především z makroekonomie, nicméně využívá mnoho poznatků z politiky, politologie, veřejné správy a práva. Její vývoj, který se datuje přibližně od 30. let minulého století, byl ovlivněn dvěma jejími hlavními proudy, a to anglo-americkým a kontinentálním. Prostřednictvím anglo-amerického proudu, jehož představitelem

---

¹ SAMUELSON, P. A., NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. 18.vyd. Praha: NS Svoboda, 2008. ISBN:978-80-205-0590-3. s. 408

² SLANÝ, A. a kol. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN:80-7179-738-3. s. 86

³ ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN:80-86730-04-2. s. 4

je J. M. Keynes⁴, je *hospodářská politika vnímána především jako krátkodobá konjunkturální politika.*⁵

1.2 Nositelé a nástroje hospodářské politiky

Na celém procesu hospodářské politiky se podílí řada institucí, nositelů hospodářské politiky. Podle podílu na politickém rozhodování je lze rozdělit do tří skupin. Do první z nich, tzv. decizní sféry, patří vláda, parlament, centrální banka a další státní instituce. Čili ty subjekty, které rozhodnutí přijímají, vykonávají a vydávají. Naproti tomu druhá skupina, vlivová, hospodářsko-politické rozhodování ovlivňuje. Mohou to být například politické strany, velké podniky nebo také tisk. Poslední skupina je činná spíše v zemích, které jsou součástí integračních seskupení.⁶

Nositelé hospodářské politiky používají k dosažení svých cílů celou řadu nástrojů, které můžeme rozdělit dle několika hledisek:

- *podle úrovně působení na nástroje makroekonomické a mikroekonomické,*
- *podle charakteru vlivu na nástroje přímé a nepřímé,*
- *podle oblasti působení na nástroje měnové a fiskální,*
- *podle způsobu ovlivňování na nástroje selektivní a plošné,*
- *podle působení na vývoj vztahů mezi účastníky trhu na nástroje systémotvorné a nástroje běžné hospodářské politiky.*⁷

Hlavně poslední uvedené rozčlenění je velmi důležité. Zatímco nástroje běžné hospodářské politiky, ke kterým řadíme výši úrokových sazeb nebo výši zdanění, jsou přesně určeny a poměrně přesně u nich můžeme určit dopad prováděných změn, nástroje systémotvorné představují spíše pravidla chování pro nositele rozhodování a jejich dopad na ekonomiku se odhaduje jen velmi obtížně. Výběr jednotlivých nástrojů se řídí tzv. *Euckenovým pravidlem*, kterým byl zformulován požadavek, aby byly v každém systému používány takové nástroje,

---

⁴ John Maynard Keynes (1883-1946), anglický ekonom a profesor na univerzitě v Cambridge, zakladatel keynesiánství

⁵ ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN:80-86730-04-2. s. 5

⁶ SLANÝ, A. a kol. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN:80-7179-738-3. s.97-99

⁷ ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN:80-86730-04-2. s. 8

kteřé danému systému odpovídají a žádným způsobem ho nenarušují. Zjednodušeně řečeno to znamená, že např. systém, který je centrálně řízený nebude využívat volnou tvorbu cen a naopak.⁸

Vzhledem k tomu, že *pro každou oblast hospodářství jsou zpravidla vytvářeny specifické nástroje vhodné pro řešení jejich problémů.*⁹, je nezbytné v souvislosti s tím vymezit základní členění hospodářské politiky. Rozlišujeme především fiskální a monetární politiku, dále se setkáváme s politikou důchodovou a vnější obchodní a měnovou.

Fiskální politika znamená *ovlivňování ekonomiky prostřednictvím veřejných rozpočtů.*¹⁰

Nositelem fiskální politiky je vláda a v její pravomoci je k dosažení stanovených cílů (stabilní cenová hladina, nízká nezaměstnanost a hospodářský růst) využít své nástroje. Těmi jsou nastavení vládních výdajů a úrovně zdanění. Vládními výdaji rozumíme především vládní nákupy statků a služeb (např. výdaje na obranu). Daně, druhý nástroj fiskální politiky, ovlivňují významně příjmy obyvatel. Jejich výše se logicky promítne do jejich úspor, ale také do výdajů na nákupy některých statků a služeb. Dále má výše zdanění značný vliv např. také na investice a s tím spojený možný ekonomický růst.¹¹

*Fiskální politika může v podstatě nabývat dvou forem. Jednak to jsou tzv. vestavěné stabilizátory a jednak je to diskreční politika.*¹²

Vestavěné stabilizátory (např. progresivní daň z příjmu) jsou do ekonomiky zabudovány automaticky, tudíž vláda nemusí k vyrovnání cyklických výkyvů přijímat žádná zvláštní opatření. Naproti tomu diskreční opatření (změny daňových sazeb, změny investic) jsou již individuální zásahy vlády s cílem eliminovat znatelné výkyvy v ekonomice.¹³

---

⁸ ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1.vyd.Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN:80-86730-04-2. s. 8-9

⁹ SOJKA, M., KONEČNÝ, B. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 1. vyd. Libri, s.r.o., 1996. ISBN:80-85983-05-2. s. 21

¹⁰ PAVELKA, T. *Makroekonomie – základní kurz*. 3.vyd.Slaný: Melandrium, 2007. ISBN:80-86175-58-4. s. 218

¹¹ SAMUELSON, P. A., NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. 18.vyd. Praha: NS Svoboda, 2008. ISBN:978-80-205-0590-3. s. 413-414

¹² PAVELKA, T. *Makroekonomie – základní kurz*. 3.vyd.Slaný: Melandrium, 2007. ISBN:80-86175-58-4. s. 226

¹³ PAVELKA, T. *Makroekonomie – základní kurz*. 3.vyd.Slaný: Melandrium, 2007. ISBN:80-86175-58-4. s. 226-228

Monetární politika znamená ovlivňování ekonomiky prostřednictvím peněžního trhu.¹⁴

Subjektem, který provádí měnovou politiku, je centrální banka. V České republice je to Česká národní banka vykonávající svoji činnost v souladu se zák. č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Hlavním cílem měnové politiky ČNB je udržení cenové stability.¹⁵ Pro efektivní provádění monetární politiky je důležitá také skutečnost, že je centrální banka nezávislá.¹⁶

Vzhledem k tomu, že peněžní nabídka ovlivňuje ceny, má centrální banka za povinnost dohlížet na to, aby množství peněz a také úvěrů bylo v souladu s ekonomickou rovnováhou.¹⁷

K zajištění cenové stability využívá Česká národní banka tyto měnověpolitické nástroje:

- *operace na volném trhu (repo operace)*- cílem je usměrňovat vývoj úrokových sazeb v ekonomice,
- *automatické facility (depozitní a marginální)* - slouží k poskytování nebo ukládání likvidity přes noc,
- *mimořádné facility* – cílem je podpořit fungování trhu se státními dluhopisy,
- *povinné minimální rezervy* – povinnost bank, které mají v ČR bankovní licenci, držet na svém účtu u ČNB určitý předem stanovený objem likvidních prostředků.¹⁸

Monetární politiku lze podle způsobu používání měnověpolitických nástrojů rozlišit na expanzivní a restriktivní.

Expanzivní měnová politika využívá k zajištění ekonomického rozvoje snížení úrokových sazeb. Růst nabídky peněz je dostatečnou motivací pro komerční banky, které poklesu sazeb využijí k poskytování úvěrů firmám či spotřebitelům a ti mohou následně získané peněžní prostředky použít ke svým investicím.¹⁹

---

¹⁴ PAVELKA, T. *Makroekonomie – základní kurz*. 3. vyd. Slaný: Melandrium, 2007. ISBN:80-86175-58-4. s. 196

¹⁵ Česká národní banka. [online]. *Měnová politika*. [cit. 2. 4. 2011]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/

¹⁶ Česká národní banka. [online]. *Úloha měnové politiky*. [cit. 6. 3. 2011]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/uloha.html

¹⁷ URBAN, J. *Teorie národního hospodářství*. 2., doplněné a rozšířené vydání. Praha: ASPI, a. s., 2006. ISBN:80-7357-188-9. s. 304

¹⁸ Česká národní banka. [online]. *Měnověpolitické nástroje*. [cit. 6. 3. 2011]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/index.html#operace

¹⁹ ČERNOHORSKÝ, J. *Základy financí*. 1. vyd. Univerzita Pardubice, 2009. ISBN:978-80-7395-203-7. s. 42

Restriktivní měnová politika má opačný cíl. Jelikož velké množství nabízených peněz v ekonomice má za následek růst inflace, snaží se centrální banka prostřednictvím zvýšení úrokových sazeb docílit jejího snížení.²⁰

Důchodová politika je zaměřená na stabilizaci cenové hladiny ovlivňováním vývoje nominálních mezd, zisků a cen vládou.²¹

Tato politika je zároveň nejdiskutabilnější součástí makroekonomické politiky. Svého cíle, stabilizace cenové hladiny, ale při zachování příznivého vývoje HDP, zaměstnanosti a plného využívání zdrojů, dosahuje důchodová politika řadou nástrojů. Řadíme mezi ně například dobrovolné směrnice, vládní kontroly a daňové regulace vývoje mezd a cen k ovlivňování nominálních mezd, cen²²

Vnější obchodní a měnová politika reguluje toky výrobků, služeb a kapitálu, jež přecházejí přes hranice země.²³

Svého cíle, vyrovnané platební bilance, dosahuje prostřednictvím různých nástrojů. V případě vnější obchodní politiky jsou to např. kvóty, cla či vývozní subvence. Vnější měnová politika ovlivňuje pohyb výrobků, služeb a kapitálu regulací měnového kursu.²⁴

1.3 Cíle hospodářské politiky

Nejen v současnosti se setkáváme s pojmy jako hospodářský růst, a jakým způsobem ho lze ovlivnit, zda se ekonomika nachází v recesi, jestli nárůst cenové hladiny ovlivní např. výši úrokových měr atd..

V případě tradičních cílů hospodářské politiky se jedná o *vyvážený a stabilní ekonomický růst, nízkou míru nezaměstnanosti, nízkou a stabilní inflaci a vnější rovnováhu.*²⁵

---

²⁰ ČERNOHORSKÝ, J. *Základy financí*. 1. vyd. Univerzita Pardubice, 2009. ISBN:978-80-7395-203-7. s. 43

²¹ SOJKA, M., KONEČNÝ, B. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 1. vyd. Libri, s.r.o., 1996. ISBN:80-85983-05-2. s. 97

²² SOJKA, M., KONEČNÝ, B. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 1. vyd. Libri, s.r.o., 1996. ISBN:80-85983-05-2. s. 97-98

²³ RUSMICOVÁ, L., SOUKUP J. A KOL. *Makroekonomie. Základní kurs*. 5. vyd. Melandrium., 2002. ISBN:80-86175-24-3. s. 122

²⁴ RUSMICOVÁ, L., SOUKUP J. A KOL. *Makroekonomie. Základní kurs*. 5. vyd. Melandrium., 2002. ISBN:80-86175-24-3. s. 122-123

²⁵ ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN:80-86730-04-2. s. 14

Samuelson a Nordhaus říkají, že zajištění potřebného množství statků a služeb je stěžejním úkolem každého hospodářství.²⁶

1.3.1 Hrubý domácí produkt

Ekonomický růst lze měřit několika způsoby. Zásadním a nejčastěji sledovaným ukazatelem makroekonomického výstupu je hrubý domácí produkt.

*Hrubý domácí produkt je tržní hodnota veškerých finálních statků a služeb vyprodukovaných v dané ekonomice za dané časové období.*²⁷

Vlastníky výrobních faktorů jsou v případě HDP jak rezidenti, tak nerezidenti sledované země. Důležité je, že k finální produkci došlo na území té dané země. Výkonnost národního hospodářství lze kromě hrubého domácího produktu sledovat také pomocí hrubého národního důchodu. V tomto případě jsou vlastníky výrobních faktorů občané příslušné země, ať už k produkci statků a služeb došlo v zahraničí, nebo na území sledované země.²⁸

Prostřednictvím hrubého domácího produktu je měřen nejen celkový důchod každého obyvatele, ale také veškeré výdaje za zboží a služby. Nejsnadněji životní úroveň obyvatel, respektive bohatství společnosti lze zjistit sledováním důchodů jednotlivce. Čím větších příjmů lidé dosahují, tím se jim životní úroveň zvedá. Analogicky lze tedy postupovat také při porovnávání jednotlivých světových ekonomik.²⁹

Vzhledem k tomu, že HDP porovnává celkové příjmy a výdaje národního hospodářství, lze ke zjištění jeho výše zvolit několik metod:³⁰

- výdajová metoda zahrnuje součet celkových výdajů domácností na spotřebu, výdaje firem na investice, vládní nákupy zboží a služeb a v neposlední řadě čistý export,
- výrobní metoda spočívá v součtu přidaných hodnot vyprodukovaného zboží a služeb,
- důchodová metoda využívá součtu všech příjmů (mzdy, renty, zisk, úroky atd.) všech výrobních faktorů.

²⁶ SAMUELSON, P. A., NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. 18.vyd. Praha: NS Svoboda, 2008. ISBN:978-80-205-0590-3. s. 408

²⁷ PAVELKA, T. *Makroekonomie – základní kurz*. 3.vyd.Slaný: Melandrium, 2007. ISBN:80-86175-58-4. s. 17

²⁸ PAVELKA, T. *Makroekonomie – základní kurz*. 3.vyd.Slaný: Melandrium, 2007. ISBN:80-86175-58-4. s. 18-26

²⁹ MANKIW, N. G. *Zásady ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2000. ISBN:80-7169-891-1. s. 469-470

³⁰ PAVELKA, T. *Makroekonomie – základní kurz*. 3.vyd.Slaný: Melandrium, 2007. ISBN:80-86175-58-4. s. 19-23

Není pochyb o tom, že si každá vláda přeje, aby právě jejich ekonomika zaznamenala rychlý hospodářský vzestup. Na objem skutečného výstupu ekonomiky má mimo jiné velký vliv také pohyb cen. Hrubý domácí produkt tak lze vyjádřit dvěma způsoby. V běžných (aktuálních) cenách je měřen nominální hrubý domácí produkt. Nicméně vhodnost použití má pouze při stabilních cenách.

Skutečný stav ekonomiky nejlépe vyjádří reálný HDP, který je o změny cen upraven pomocí deflátoru. Při konstrukci HDP se vychází se vždy z cen vybraného základního roku a veškerá sledovaná produkce je těmito cenami vynásobena.³¹

V souvislosti s hospodářským růstem se setkáváme ještě s jedním pojmem a tím je potenciální HDP.

*Potenciální produkt udává nejvyšší udržitelnou úroveň produkce, kterou lze dosáhnout bez toho, že by vznikaly inflační tlaky.*³²

Na jeho úrovni se ekonomika nachází při vysoké míře využití pracovních sil i kapitálu. Vzhledem ke skutečnosti, že zmíněné výrobní faktory se mění jen pomalu a reálný produkt je závislý na výkyvech hospodářského cyklu, roste potenciální produkt oproti skutečnému výstupu jen pozvolna. V období ekonomické expanze, kdy se celkový výstup v ekonomice dostane nad úroveň svého potenciálního produktu, může nadměrné využití výrobních kapacit zároveň vést k růstu cenové hladiny. Naopak v období ekonomického útlumu, kdy skutečné HDP klesne pod úroveň potenciálního produktu, nastalá situace povede zase k zvyšování nezaměstnanosti.³³

*Za optimální vývoj z hlediska národního hospodářství je možné považovat stav, kdy se skutečný a potenciální HDP shodují.*³⁴

1.3.2 Nezaměstnanost

*Míra nezaměstnanosti je procento nezaměstnaných z ekonomicky aktivního obyvatelstva.*³⁵

---

³¹ MANKIW, N. G. *Zásady ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2000. ISBN:80-7169-891-1. s. 477

³² SAMUELSON, P. A., NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. 18.vyd. Praha: NS Svoboda, 2008. ISBN:978-80-205-0590-3. s. 646

³³ SAMUELSON, P. A., NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. 18.vyd. Praha: NS Svoboda, 2008. ISBN:978-80-205-0590-3. s. 409-410

³⁴ SOJKA, M., KONEČNÝ, B. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 1. vyd. Libri, s.r.o., 1996. ISBN:80-85983-05-2. s. 53

Nezaměstnanost je velmi důležitým a neopomenutelným problémem snad všech ekonomik. Je dalším, velmi sledovaným cílem hospodářské politiky, který se obyvatel přirozeně dotýká snad nejvíce.

Vývoj nezaměstnanosti úzce souvisí nejen s životní úrovní obyvatel, ale také s vývojem HDP. Vysoká nezaměstnanost znamená nejen vysoké hospodářské ztráty, ale má také nepříznivý společenský dopad. Lidé, kteří se ocitnou bez zaměstnání a přicházejí tím o svůj příjem, nejsou schopni investovat a přispívat k produkci zboží a služeb. Ztráta zaměstnání může ale způsobit také značné psychické problémy.³⁶

Samuelson a Nordhaus říkají, že *nezaměstnanost je nepřímou úměrnou hospodářské aktivitě*.³⁷

Výstižně hospodářský pokles a s ním spojenou nezaměstnanost vyjadřuje tzv. Okunův³⁸ zákon. Říká, že v případě poklesu HDP o dvě procenta pod úroveň potenciálního produktu, vzroste nezaměstnanost o jeden procentní bod.

Při měření nezaměstnanosti se setkáváme s pojmy ekonomicky aktivní a ekonomicky neaktivní obyvatelstvo. Právě do těchto dvou skupin jsou obyvatelé v souvislosti s touto problematikou řazeni. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo zahrnuje zaměstnané a nezaměstnané obyvatele. Naproti tomu do ekonomicky neaktivního obyvatelstva řadíme děti do 15-ti let, studenty, důchodce či osoby na rodičovské dovolené.

Nezaměstnanost lze členit do dvou skupin:³⁹

- **dobrovolná** – lidé nechtějí za daných platových podmínek pracovat; mzdy se jim zdají nízké,
- **nedobrovolná** – lidé mají zájem o práci i při nízkých mzdách, ale práci nenacházejí.

Existuje několik příčin vzniku nezaměstnanosti, na jejichž základě rozlišujeme tři základní typy nezaměstnanosti:⁴⁰

---

³⁵ PAVELKA, T. *Makroekonomie – základní kurz*. 3. vyd. Slaný: Melandrium, 2007. ISBN:80-86175-58-4. s. 117

³⁶ MANKIW, N. G. *Zásady ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2000. ISBN:80-7169-891-1. s. 547

³⁷ SAMUELSON, P. A., NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. 18. vyd. Praha: NS Svoboda, 2008. ISBN:978-80-205-0590-3. s. 653

³⁸ Arthur Okun, americký ekonom

³⁹ KUBA, Z., UJEC, J. *Makroekonomie*. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola podnikání, a.s. v Ostravě, 2005. ISBN:80-86764-20-6. s. 52

⁴⁰ ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN:80-86730-04-2. s. 16

- **frikční** – souvisí s mobilitou pracovních míst; vzniká v období opuštění stávajícího místa a hledáním místa nového,
- **strukturální** – je způsobena změnami ve struktuře hospodářství a nesouladem mezi nabídkou a poptávkou práce,
- **cyklická** - je spojená s cyklickým vývojem ekonomiky.

Jednotlivá vymezení nezaměstnanosti napomáhají ke zjištění, v jakém stavu se pracovní trh nachází. Např. frikční nezaměstnanost je přirozeným projevem tržní ekonomiky a může nastat i přes skutečnost, že se trh nachází v rovnováze. Naproti tomu cyklická nezaměstnanost v období hospodářského růstu klesá a v období recese naopak roste. Její vývoj je pak vázán na vztah skutečného a potenciálního hrubého domácího produktu.⁴¹

Snahou nositelů hospodářské politiky je stav, při kterém by ekonomika pracovala za stavu plné zaměstnanosti.

Nicméně v každé ekonomice je vždy určitý počet lidí bez zaměstnání, ať už hledajících novou práci či např. absolventů, jejichž počet se každoročně mění. Hovoříme o tzv. přirozené míře nezaměstnanosti, od níž se nezaměstnanost v období, kdy ekonomika pracuje na hladině potenciálního produktu, neodchyluje.⁴²

Americký ekonom Milton Friedman definoval přirozenou míru nezaměstnanosti *jako úroveň nezaměstnanosti, při níž je míra inflace stabilní, tedy inflace ani neakceleruje, ani nedeceleruje.*⁴³

1.3.3 Cenová stabilita

S výše uvedenou nezaměstnaností úzce souvisí inflace. Slýcháme o ní z médií nebo je zmiňována v různých ekonomických debatách. Setkáváme se s ní v běžném životě, jelikož vyjadřuje růst cen.

*Inflaci definujeme jako proces trvalého růstu cenové hladiny, který je spojen s nadměrnou emisí peněz.*⁴⁴

⁴¹ SOJKA, M., KONEČNÝ, B. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 1. vyd. Libri, s.r.o., 1996. ISBN:80-85983-05-2. s. 83

⁴² PAVELKA, T. *Makroekonomie – základní kurz*. 3.vyd.Slaný: Melandrium, 2007. ISBN:80-86175-58-4. s. 121

⁴³ ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1.vyd.Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN:80-86730-04-2. s. 17

K zjištění inflace lze využít několik způsobů:

- *index spotřebitelských cen měří změnu nákladů na pořízení určitého pevného koše zboží a služeb (tzv. spotřebního koše),*
- *index cen výrobců se od indexu spotřebitelských cen liší jednak svou náplní (zahrnuje i suroviny a polotovary), jednak tím, že ceny zachycuje ve fázi distribuce zboží,*
- *deflátor HDP, tj. poměr nominálního a reálného HDP.*⁴⁵

Inflaci lze rozdělit do několika stupňů. **Mírná inflace**, tím že vykazuje nízké, většinou jednociferné hodnoty, zatím nedůvěru lidí v peníze nevyvolává. **Pádívá inflace** již způsobuje problémy v hospodářství, peníze ztrácejí svoji hodnotu a jsou investovány např. do nákupu nemovitostí. Při **hyperinflaci** již dochází k přechodu na naturální směnu, lidé se zcela zbavují peněz, které nemají již žádnou hodnotu.⁴⁶

Vznik inflace může mít několik příčin, na jejichž základě ji lze rozčlenit na několik druhů. Pokud vycházíme z keynesiánského názoru, máme na mysli poptávkovou a nabídkovou inflaci.

Inflace tažená poptávkou se vyskytuje při změnách agregátní poptávky, resp. pozitivním poptávkovým šokem a v souvislosti se zvýšenou nabídkou peněz. Růst vládních výdajů či zvýšení investic způsobí zvýšení agregátní poptávky, zvýšení produkce, ale zároveň cenové hladiny.⁴⁷

Inflace tlačaná náklady vzniká z důvodu růstu nákladů, ať už např. prudkým zvýšením cen ropy, nebo i růstem nominálních mezd. Prudkým zvýšením cen vstupů, dojde k poklesu agregátní nabídky, což má za následek růst cen a následně pokles produkce.⁴⁸

Naproti tomu monetaristé vychází ze skutečnosti, že inflace souvisí s odpovídajícím množstvím peněz v ekonomice, resp. jejím původem je nadměrné tempo růstu peněžní zásoby.

---

⁴⁴ ČERNOHORSKÝ, J. *Základy financí*. 1. vyd. Univerzita Pardubice, 2009. ISBN:978-80-7395-203-7. s. 55

⁴⁵ URBAN, J. *Teorie národního hospodářství*. 2., doplněné a rozšířené vydání. Praha: ASPI, a. s., 2006. ISBN:80-7357-188-9. s. 321

⁴⁶ URBAN, J. *Teorie národního hospodářství*. 2., doplněné a rozšířené vydání. Praha: ASPI, a. s., 2006. ISBN:80-7357-188-9. s. 322-323

⁴⁷ SAMUELSON, P. A., NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. 18.vyd. Praha: NS Svoboda, 2008. ISBN:978-80-205-0590-3. s. 676

⁴⁸ PAVELKA, T. *Makroekonomie – základní kurz*. 3.vyd.Slaný: Melandrium, 2007. ISBN:80-86175-58-4. s. 141

Setrvačná (očekávaná) inflace, charakteristická především pro vyspělé země, se po dlouhou dobu drží na stejné úrovni. Ale nabídkovými či poptávkovými šoky může dojít k jejím výkyvům. Je spojená s očekávanou mírou inflace, s kterou firmy počítají např. při plánování cen produkce. Nicméně i zaměstnanci mohou na základě její předem očekávané výše vznést požadavky ohledně svých mezd.⁴⁹

Jak už bylo uvedeno v kapitole o měnové politice, odpovědnost za stabilitu cen v ekonomice, a tím i zajištění hospodářského růstu, mají ve většině tržních ekonomik centrální banky.

Stabilní spotřebitelské ceny ale v praxi neznamenají ceny neměnné. Při zabezpečování stabilních cen a v souvislosti se skutečností, že vysoká inflace má na pružnost hospodářského růstu negativní vliv, využívají centrální banky mimo jiné tzv. cílování inflace, jejíž výše by se měla pohybovat okolo 2 %.⁵⁰

Pozitivní efekty inflace

Určitá míra inflace může mít totiž pozitivní vliv na ekonomický růst. Jestliže bude vykazovat stabilitu a bude se pohybovat v nízkých hodnotách, může to způsobit zvýšení produktivity práce a následně vyšší ekonomický vzestup. Zaměstnanci následně mohou přesvědčit své zaměstnavatele ke zvýšení svých nominálních mezd. Dalším pozitivem existující inflace, tedy v její přijatelné výši, je schopnost investorů investovat svůj kapitál, a tím také výstup ekonomiky podporovat.⁵¹

Negativní efekty inflace

Vzhledem k tomu, že s růstem inflace rostou především náklady, je logické, že ji většina populace považuje za škodlivou.

S jejím růstem může docházet buď k redistribučnímu efektu, tzn. přerozdělení důchodů a bohatství mezi jednotlivými subjekty, ale také k deformaci cen.

V prvním případě může být inflace pro některé subjekty přínosná, druzí však na ni mohou prodělavat. Mezi ty, kteří s inflace profitují, patří např. dlužníci. Jelikož peníze, které si půjčili

---

⁴⁹ SAMUELSON, P. A., NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. 18.vyd. Praha: NS Svoboda, 2008. ISBN:978-80-205-0590-3. s. 676-677

⁵⁰ Česká národní banka. [online]. *Úloha měnové politiky*. [cit. 3. 10. 2010]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/uloha.html

⁵¹ ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1.vyd.Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN:80-86730-04-2. s. 20

v době inflace, mají sice stejnou nominální hodnotu, nicméně v době jejich splácení jejich reálná hodnota klesá. Dále to může být také stát v případě progresivního zdanění. V důsledku zvyšujících se nominálních mezd, se poplatníci dostanou do vyšších zdaňovacích pásem a odvádí do státního rozpočtu více na daních. Růst nominálních mezd v tomto období ale neznamená růst mezd reálných. Naopak těmi subjekty, které na inflaci prodělávají, jsou např. lidé mající fixní příjmy nebo věřitelé.⁵²

Dalším zmíněným negativním dopadem růstu cenové hladiny je deformace cen. Právě podle jejich výše se subjekty na trhu rozhodují, jaké budou jejich investice. A jelikož je vývoj cen v období inflace nevyrovnaný, dochází v jeho důsledku ze strany investorů raději ke krátkodobým a riskantním investicím oproti dlouhodobějším.

1.3.4 Platební bilance

Dosud uvedené cíle hospodářské politiky popisujeme jako cíle vnitřní. Posledním a zároveň vnějším cílem hospodářské politiky je dosažení vnější ekonomické rovnováhy.

Pro domácí ekonomiku je velmi důležité, jakou pozici země v rámci mezinárodního obchodu zaujímá. To lze sledovat prostřednictvím jednoho z velmi důležitých nástrojů, kterým je platební bilance, a která mimo jiné umožňuje odhadnout budoucí vývoj hodnoty národní měny.⁵³

Platební bilance je definována jako *systematický zápis veškerých ekonomických transakcí mezi rezidenty a nerezidenty sledované země za určité časové období*.⁵⁴

Tento účetní záznam, který musí být vždy vyrovnaný, lze strukturálně členit horizontálně a vertikálně. Z hlediska horizontálního členění sledujeme vazby mezi jednotlivými ekonomickými transakcemi, např. stav exportu a importu. Prostřednictvím vertikální struktury si lze ekonomické operace představit jako aktiva či pasiva.⁵⁵

---

⁵² URBAN, J. *Teorie národního hospodářství*. 2., doplněné a rozšířené vydání. Praha: ASPI, a. s., 2006. ISBN:80-7357-188-9. s. 328-330

⁵³ URBAN, J. *Teorie národního hospodářství*. 2., doplněné a rozšířené vydání. Praha: ASPI, a. s., 2006. ISBN:80-7357-188-9. s. 445-446

⁵⁴ PAVELKA, T. *Makroekonomie – základní kurz*. 3. vyd. Slaný: Melandrium, 2007. ISBN:80-86175-58-4. s. 182

⁵⁵ ČERNOHORSKÝ, J. *Základy financí*. 1. vyd. Univerzita Pardubice, 2009. ISBN:978-80-7395-203-7. s. 72

Horizontální struktura obsahuje:⁵⁶

- 1) Běžný účet, který zaznamenává
  - obchodní bilanci, která udává rozdíl mezi hodnotou dovozu a vývozu zboží;
  - bilanci služeb tvořenou příjmy a výdaji spojenými s cestovním ruchem, dopravou atd.;
  - bilanci výnosů zachycující příjmy a výdaje plynoucí z pohybu práce a kapitálu (např. mzdy rezidentů pracujících v zahraničí);
  - běžné převody, které zaznamenávají platby, u kterých nevzniká žádné plnění např. hospodářská pomoc;
- 2) Kapitálový účet zahrnuje pohyb kapitálu, např. odpuštění dluhu
- 3) Finanční účet, který zaznamenává
  - přímé investice,
  - portfoliové investice,
  - ostatní investice,
- 4) Chyby, opomenutí a kurzové rozdíly – tato část obsahuje odchylky, které vznikají neúplností informací při sestavování PB,
- 5) Devizové rezervy – záznam devizových aktiv centrální banky a ministerstva financí.

*Devizové rezervy slouží jednak k financování záporného salda platební bilance (tzn. k úhradě plateb do zahraničí) a jednak k intervenčnímu ovlivňování devizového kurzu.*⁵⁷

Vertikální struktura dělí jednotlivé operace platební bilance, zaznamenané ve sloupcích, na kreditní (devizová nabídka) a debetní (devizová poptávka).⁵⁸

---

⁵⁶ ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN:80-86730-04-2. s. 24-25

⁵⁷ ČERNOHORSKÝ, J. *Základy financí*. 1. vyd. Univerzita Pardubice, 2009. ISBN:978-80-7395-203-7. s. 74

⁵⁸ SLANÝ, A. a kol. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN:80-7179-738-3. s.169

Tabulka č. 1: Základní operace v platební bilanci

Položka	Kredit (+)	Debet (-)
pohyb zboží	export zboží	import zboží
pohyb služeb	export služeb	import služeb
pohyb důchodů	import důchodů	export důchodů
pohyb transferů	import transferů	export transferů
pohyb kapitálu	import kapitálu	export kapitálu
devizové rezervy	snížení dev. rezerv	zvýšení dev. rezerv

Zdroj: SLANÝ, A. a kol. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN:80-7179-738-3. s.169

Podstatou **devizové nabídky** je příjem devizových prostředků ze zahraničí, např. za vývoz zboží či služeb nebo z importu důchodů. Tyto prostředky se následně smění za domácí měnu a tím se zvýší nabídka deviz. Na opačném principu je založena **devizová poptávka**. Aby bylo možné importovat zboží nebo služby ze zahraničí či převést zisk zahraničních firem do jejich země (v jejich měně), zvyšuje se poptávka po devizových prostředcích.⁵⁹

Jak už bylo uvedeno, platební bilance musí být vždy účetně vyrovnaná a právě devizové rezervy její nerovnováhu vyrovnávají. Schodek běžného účtu je vyrovnán přebytkem finančního a naopak. Přebytek platební bilance nastane v případě, kdy centrální banka nakoupí přebytečné devizové prostředky, které se stanou součástí devizových rezerv. To znamená, že dojde k přebytku běžného účtu a účtu soukromého kapitálu. Naproti tomu deficit platební bilance vznikne schodkem běžného a zároveň kapitálového účtu, a tudíž dojde ke snížení devizových rezerv.⁶⁰

Vyrovňovat platební (výkonovou) bilanci lze buď pomocí nástrojů hospodářské politiky, nebo automatickými procesy (vyrovnávacími mechanismy). Použití hospodářskopolitických opatření je odlišné v tom, zda ekonomika využívá fixní či pohyblivé směnné kurzy. Z hlediska vyrovnané platební bilance, jako jedním ze stěžejních cílů hospodářské politiky, se používání fixního směnného kurzu jeví jako problematické, jelikož monetární i rozpočtová politika má velmi omezené možnosti ovlivnit deficit či přebytek platební bilance. Z tohoto důvodu je výhodnější použití pohyblivých směnných kurzů. Právě jejich změny případný

⁵⁹ ČERNOHORSKÝ, J. *Základy financí*. 1. vyd. Univerzita Pardubice, 2009. ISBN:978-80-7395-203-7. s. 76-77

⁶⁰ URBAN, J. *Teorie národního hospodářství*. 2., doplněné a rozšířené vydání. Praha: ASPI, a. s., 2006. ISBN:80-7357-188-9. s. 448

deficit nebo schodek odstraňují. Nicméně vyrovnávat platební bilanci by měly v první řadě automatické mechanismy.⁶¹

Rozlišujeme tři způsoby vyrovnávacích mechanismů:⁶²

- **Měnový mechanismus** - účinný v případě flexibilního měnového kurzu. Při deficitu platební bilance v důsledku zvýšeného importu zboží a služeb dochází k větší nabídce domácí měny a k zvýšení poptávky měny zahraniční. Tato situace logicky vyústí k znehodnocení domácí měny, což má za následek zvýšení exportu a následné vyrovnávání platební bilance. Naproti tomu při přebytku platební bilance nastává zcela opačná situace. Export zboží a služeb je vysoký a import je nízký. Způsobuje to tlak, v důsledku větší poptávky po domácí měně, na zhodnocení domácí měny. Export se však v důsledku toho začíná snižovat a dochází opět k vyrovnání platební bilance.
- **Důchodový mechanismus** - při deficitu platební bilance v důsledku zvýšeného importu dochází k odlivu peněžních zdrojů do zahraničí, místo toho, aby tyto finanční zdroje byly použity na investice do domácí produkce. Pokles důchodů má za následek pokles HDP, a tím i importu a platební bilance se začíná vyrovnávat. Opačný mechanismus funguje při přebytku platební bilance, kdy zvýšeným exportem dochází k přílivu peněžních zdrojů a logicky také k zvýšení důchodů, které budou použity na nákup zboží a služeb (mimo jiné také z dovozu). Dojde k růstu importu, a tím k vyrovnání platební bilance.
- **Cenový mechanismus** – pokud platební bilance v důsledku zvýšeného importu dosáhne deficitu, dojde k omezení domácí produkce a časem také k poklesu cenové hladiny. To bude mít příznivý vliv pro export. U přebytku platební bilance to funguje na opačném principu. Zvýšená nabídka deviz a nedostatek měny domácí má vliv na zhodnocení domácí měny, jelikož je jí nedostatek. Cenová hladina začne růst a dochází k omezení exportu a zlepšení importu.

---

⁶¹ SLANÝ, A. a kol. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003.

ISBN:80-7179-738-3. s.177-178

⁶² PAVELKA, T. *Makroekonomie – základní kurz*. 3.vyd.Slaný: Melandrium, 2007. ISBN:80-86175-58-4. s. 190

2 Charakteristika ekonomického prostředí České republiky

Tato část práce bude zaměřena na popis ekonomického vývoje v období po 2. světové válce do současnosti, ve kterém ekonomika v České republice prošla složitým vývojem od centrálně plánovaného hospodářství v dobách Československa k současnému tržnímu. Na úvod této kapitoly budou popsány dva základní druhy ekonomiky. Obecně se rozlišují dva typy ekonomických systémů, ve kterých mají základní ekonomické otázky co, jak a pro koho vyrábět rozdílné odpovědi. Jako první, bude popsána tržní ekonomika, poté centrálně plánovaná ekonomika.

2.1 Tržní ekonomika

*Tržní ekonomika je hospodářstvím založeným na soukromém podnikání a decentralizovaném ekonomickém rozhodování ekonomických subjektů.*⁶³

V tomto pojetí ekonomiky veškerá ekonomická rozhodnutí určuje trh. Koho firmy zaměstnají a co budou produkovat je jejich dobrovolné rozhodnutí. Také domácnosti mají možnost svobodné volby o tom, jaká bude jejich spotřeba, jak utratí svoje příjmy. Pro fungování tržního hospodářství je velmi důležité právě vzájemné působení těchto dvou subjektů, kdy je jejich rozhodování ovlivněno cenami a osobními preferencemi. I když by se mohlo zdát, že sledování vlastních zájmů musí nutně způsobit ekonomické problémy, opak je pravdou. Tržní ekonomiky jsou schopny fungovat tak, že to přispívá k celospolečenskému prospěchu a k celkovému ekonomickému blahobytu. Hovoříme o tzv. „neviditelné ruce“, která koordinuje činnosti domácností a firem směřující k produkci zboží a služeb, které jsou žádoucí.⁶⁴

Tržní hospodářství se jeví jako ideální ekonomická aktivita, při které není zapotřebí vládních zásahů. I přes to dochází k tomu, že tento způsob selhává. Hovoříme o selhání trhu. Stát v systému tržního hospodářství sice neprovádí ekonomická rozhodování, nicméně jeho úloha není zcela zanedbatelná. Prostřednictvím státu je zajištěna bezpečnost země, nedotknutelnost soukromého vlastnictví a tvorba zákonů regulujících fungování ekonomiky. Cílem toho je spravedlivější rozdělení ekonomického blahobytu.

---

⁶³ URBAN, J. *Teorie národního hospodářství*. 2., doplněné a rozšířené vydání. Praha: ASPI, a. s., 2006. ISBN:80-7357-188-9. s. 58

⁶⁴ MANKIW, N. G. *Zásady ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2000. ISBN:80-7169-891-1. s. 36-37

V systému tržního hospodářství mají hlavní funkci ceny, které rozhodují o efektivní alokaci zdrojů. Ceny určují, co se bude vyrábět, z jakého materiálu atd. Jsou důležitým motivačním faktorem pro to, aby byla produkce zajištěna při co nejnižších nákladech, protože dosažení produkce při nižších cenách je důležité pro to, aby producenti obstáli v konkurenci. Ta je totiž pilířem fungování trhu. Konkurenci rozlišujeme na dokonalou a nedokonalou.

Dokonalá konkurence vzniká tehdy, když:

- na trhu existuje velký počet subjektů a žádný z nich nemůže ovlivnit cenu,
- je výrobek téměř totožný,
- pro vstup na trh a výstup z něj neexistují žádné bariéry ani náklady,
- subjekty na trhu mají stejně dostupné informace.

Nedokonalá konkurence je situací, kdy je porušena alespoň jedna z podmínek dokonalé konkurence a kdy existuje určitá kontrola nad cenou. Druhy nedokonalé konkurence jsou:

- monopolistická konkurence, při které velký počet prodávajících nabízí diferencované produkty,
- oligopol, kdy na trhu působí jen malý počet prodávajících,
- monopol, kdy ve svém odvětví působí na trhu pouze jeden prodávající,
- oligopson (několik málo kupujících),
- monopson (jeden kupující).

Z výše uvedeného vyplývá, že dokonalá konkurence je v ekonomice zcela nemožná, jelikož nelze zajistit pro všechny účastníky trhu stejné podmínky. Ekonomiku ovlivňuje řada faktorů, např. externality, monopol nebo nedokonalá redistribuce důchodů.⁶⁵

---

⁶⁵ SLANÝ, A. a kol. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN:80-7179-738-3. s.73

2.2 Centrálně plánovaná ekonomika

Tento druh ekonomiky, nazývané také jako příkazová, je charakteristický tím, že veškerá důležitá ekonomická rozhodování provádí vláda. Tato pravomoc je vládě přisouzena na základě toho, že právě ona je vlastníkem všech výrobních faktorů a tudíž rozhoduje o tom, co se bude vyrábět, jakým způsobem atd. Ve vlastnictví státu jsou také téměř všechny podniky.⁶⁶

Jak už vyplývá z názvu, základem tohoto pojetí ekonomiky je plán. Veškerá produkce statků a služeb je podřízena plánování, které prováděl vládou vytvořený plánovací úřad. A tím, že došlo také k decentralizaci veškerých prostředků určených k produkci, docházelo k protěžování některých odvětví před jinými. V tomto období nabývalo rozmachu např. strojírenství či chemický průmysl. I když plánovací systém znamenal odklon od tržního hospodářství, vyžadoval určité obměny či reformní pokusy, a ty zase měly určité prvky tržního hospodářství.

2.3 Československé ekonomické reformy

V poválečném období se ve většině zemí světa včetně Československa uplatňovala intervencionistická⁶⁷ hospodářská politika. Ekonomika v této době byla založena nejen na tržním principu, ale také na plánování. Československá ekonomika byla kombinací tržní ekonomiky, indikativního plánování, ale také vládních zásahů. Nicméně po roce 1950 byl v naší ekonomice zaveden systém imperativního plánování.⁶⁸

*Imperativní plánování je založeno na tvorbě makroekonomického centrálního plánu v ekonomice, ve které převládá veřejný sektor. Vláda přejímá kontrolu nad výstupy, cenami a mzdovým vývojem. Indikativní plánování přisuzuje vládě právo vytyčovat posloupnost cílů, kterých chce dosáhnout a ke kterým směřuje pomocí nepřímé stimulace vybraných ekonomických aktivit.*⁶⁹

Právě sovětský centrální plánovací systém, který byl v tehdejší Československu vzorem imperativního plánování, byl příčinou odklonu od tržního hospodářství. I když se jeho zavedení datuje od roku 1952, tak už ve dvouletce v letech 1946 – 1947 se setkáváme s jeho

---

⁶⁶ SAMUELSON, P. A., NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. 18.vyd. Praha: NS Svoboda, 2008. ISBN:978-80-205-0590-3. s. 8

⁶⁷ Intervencionistická HP – politika státních zásahů (např. Keynes)

⁶⁸ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. ISBN:80-7179-237-3. s. 236

⁶⁹ SLANÝ, A. a kol. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN:80-7179-738-3. s.104

charakteristikami. Aplikace sovětského plánovacího systému, i přes vcelku kladně hodnocené ekonomické výsledky, nepřinesla taková očekávání, jaká byla v jeho zavedení vkládána. V důsledku toho došlo k několika pokusům o reformu národního hospodářství. Jde především o Rozsypalovu reformu v letech 1958 – 1961 a Šikovu reformu z let 1963 – 1968.⁷⁰

2.3.1 Rozsypalova reforma

Reforma, pojmenovaná podle jejího tvůrce, náměstka předsedy Státního úřadu plánovacího Kurta Rozsypala byla nezbytným krokem v návaznosti na předchozí ekonomické problémy, které vyplývaly ze zavedeného dlouhodobého plánování. To se ukázalo v praxi jako velmi problematické. Produkce byla zaměřena na kvantitu s dosažením co největšího zisku, ale při minimálním úsilí. Zvyšovaly se náklady nadsazenými požadavky na materiál, investice. Tím se zvyšovaly ceny. Na poptávané zboží nebyl brán téměř žádný zřetel, jelikož by to znamenalo vynaložit větší úsilí na jejich produkci.

Reforma probíhala v několika krocích:

- *změna organizace průmyslu k 1. dubnu 1958,*
- *změna v soustavě plánování a financování k 1. lednu 1959,*
- *mzdová přestavba realizovaná na přelomu let 1959 a 1960.⁷¹*

První krok, zřízení výrobně hospodářských jednotek vzniklých reorganizací podniků a s tím spojená decentralizace centrálního řízení mělo znamenat pružnější řízení podniků, než jak tomu bylo pod jednotlivými ministerstvy. Následoval další krok, který měl způsobit kompletní změnu plánování. Na základě prognóz vývoje národního hospodářství byl sestaven dlouhodobý plán, který byl ale základem již závazných, střednědobých plánů (pětiletěk). V rámci přípravy plánu byly výrobcům stanoveny normativy dlouhodobé zainteresovanosti (normativ podílu na odpisech, normativ podílu na přírůstku zisku, normativ tvorby prémiového fondu a normativ růstu průměrných výdělků), jejichž dodržování bylo možností vytvářet si vlastní finanční prostředky a tím se částečně podílet na ekonomickém rozhodování. Poslední část Rozsypalovy reformy, mzdová přestavba, zavedla kromě úpravy mzdových tarifů také základ kolektivních smluv. Zavedení Rozsypalovy reformy sice znamenalo uvolnění centralistických metod, bylo přistoupeno i k myšlence možného vlastního

---

⁷⁰ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. ISBN:80-7179-237-3. s. 236-237

⁷¹ SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. ISBN:80-7179-237-3. s. 237

financování, nicméně zcela na okraji zůstala problematika cen. Ty se odvíjely, jak už bylo uvedeno v úvodu kapitoly, pouze náklady nikoliv poptávkou a nabídkou.⁷²

2.3.2 Šikova reforma

V systému národního hospodářství docházelo postupem času k neschopnosti zkoordinovat ekonomické aktivity. Tento jev pojmenoval maďarský ekonom Kornai jako „ekonomie nedostatku“. Vyrábělo se zboží, o které nebyl zájem a souběžně s tím ale docházelo k nedostatku poptávaného zboží. V návaznosti na tuto skutečnost provedl Ota Šik první kroky k reformě národního hospodářství.

Počátkem šedesátých let, kdy byl Ota Šik ředitelem Ekonomického ústavu ČSAV, si kolem sebe utvořil okruh stoupců nakloněných reformním změnám, jak z řad stranických kolegů, tak z řad ekonomů. V této době si Ota Šik začal utvářet představu o možné reformě dosavadního ekonomického systému. Měl mimo jiné také širokou podporu veřejnosti, hodně publikoval, známá je jeho kniha *Ekonomika, zájmy, politika*.

První koncept reformy byl Ústředním výborem KSČ projednán v roce 1965 a následně byl vyzkoušen ve stovkách podniků. Základními prvky Šikovy reformy měl být tržní mechanismus. Reformu ale doprovázely ostré diskuse mezi jejími stoupci z řad ekonomů a proti nim vládnoucí strana. Nicméně zásadní obrat v uplatnění reformy nastal v období Pražského jara v roce 1968, kdy se do čela státu postavil Alexandr Dubček a Ota Šik se stal místopředsedou vlády. Zdálo se, že zavedení tržního socialismu nestálo nic v cestě. I když v tomto období demokratizačního procesu probíhaly otevřené diskuse na toto téma nebo se dokonce uvažovalo o znovu začlenění Československa do Mezinárodního měnového fondu, na podobě reformy to nezanechalo téměř žádný vliv. A okupací Československa tento reformní pokus na dobu 20 let skončil.⁷³

---

⁷² SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. ISBN:80-7179-237-3. s. 237

⁷³ SLANÝ, A. a kol. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN:80-7179-738-3. s. 336-337

2.4 Transformace české ekonomiky

V této kapitole bude popsán transformační proces české ekonomiky v 90. letech.

Československo bylo v době těsně před pádem komunismu spolu s Německou demokratickou republikou, i přes relativně slabý hospodářský růst, nejvyspělejší zemí východního bloku. Na tuto skutečnost a pro další budoucí ekonomický vývoj měl vliv malý podíl zemědělství v národním hospodářství. O termínu „vyspělost“ se ale dalo hovořit pouze směrem k ještě méně ekonomicky vyvinutým zemím socialistického bloku. Srovnání se západními zeměmi co do výkonnosti ekonomiky nebylo v tuto chvíli vůbec možné. Nicméně vzhledem k tomu, že byla po dobu komunismu uplatňována celkem restriktivní hospodářská politika, byla výchozí situace pro transformaci ekonomiky celkem výhodná.

Než bylo přistoupeno k transformaci samotné, bylo nezbytné vytýčit především směr, jakým se proces transformace bude ubírat. Při řešení problematiky nasměrování celého procesu transformace se názorově střetli zastánci centrálního plánování a tržního hospodářství. První skupina, která byla zastoupena levicovými politiky Milošem Zemanem a Valtrem Komárkem byla přesvědčena o nezbytnosti vládních zásahů do ekonomiky, které by spočívaly např. v dotacích či daňových úlevách podnikům, které by se jevily jako perspektivní. Ve svém důsledku by však tento druh politiky nevedl k hospodářskému růstu, už jen např. z důvodu možné korupce a nedokonalé redistribuce veřejných financí.⁷⁴

Co se týče druhé skupiny, zastánců tržního hospodářství, tak ti nebyli ve svých názorech jednotní. Zejména se nemohli shodnout na tom, jak rychle proces transformace proběhne. Pro provedení rychlé transformace hovořily jasná fakta, především velká podpora obyvatel, kteří byli ochotni pro reformní kroky vedoucí ke zvýšení životní úrovně leccos obětovat a také skutečnost, že bezprostředně po volbách má vždy vláda silnější pozici.

2.4.1 Proces transformace

Transformace je nesmírně složitý proces, ve kterém je reálně nutno změnit samo uvažování (tržních) subjektů. Jde o tak mimořádný úkol, při němž se všechny subjekty musí přizpůsobit zcela radikálně změněným podmínkám.⁷⁵

---

⁷⁴ Euroekonom.cz. ekonomický portál. [online]. *Transformace ekonomiky - 15 let poté*. [cit. 8. 5. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jj-transformace>

⁷⁵ ŽÍDEK, L. *Transformace české ekonomiky*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN:80-7179-922-X. s. 25

K tomu jakým způsobem provést transformaci byla zpracována řada materiálů. Od „Strategie ekonomické reformy“ od Václava Klause přes „Návrh strategie přechodu k tržní ekonomice“ zpracovaný Hospodářskou radou ČR. V roce 1990 byl schválen „Scénář ekonomické reformy“. Strategie, kterou měla být tehdejší československá ekonomika transformována. Pilíře, na kterých byla reforma postavena, znamenaly především daňovou reformu spolu s restriktivní fiskální a monetární politikou, provedení restitucí, malou a velkou privatizaci, uvolnění cen, vnitřní směnitelnost měny, novou legislativu v sociální oblasti a zaměstnanosti atd. I přes skutečnost, že tento vytvořený program transformaci velmi ovlivnil, nelze opomenout fakt, že nejvýznamnější bylo až reálné zavedení reformy do praxe a samotné ovlivňování hospodářské politiky vládními stranami. Scénář sám o sobě velmi podcenil vybudování právního rámce se zárukou vymahatelnosti práva v začínajícím tržním hospodářství a spíše kladl důraz na dosažení makroekonomické stability. Po rozdělení Československa a s Václavem Klausem v čele tehdejší vlády došlo k přijetí neoliberálního pojetí transformace.⁷⁶

2.4.1.1 Vývoj v letech 1990 – 1993

O tomto období transformace se hovoří jako o období transformační recese. Bylo z větší části způsobené přechodem z ekonomiky centrálního plánování k ekonomice tržní. Restriktivní hospodářská politika v tomto období byla zaměřena především na snížení inflace. Uvolnění cen a zahraničního obchodu mělo za následek změnu v chování spotřebitelů, jelikož nabídka nedokázala uspokojit poptávku. Logicky tím docházelo k poklesu výroby, některá odvětví se stala dokonce nadbytečnými. Židek uvádí, že *1. leden 1991 byl stanoven jako milník, kdy se odehrály zásadní liberalizace – cen i obchodu.*⁷⁷

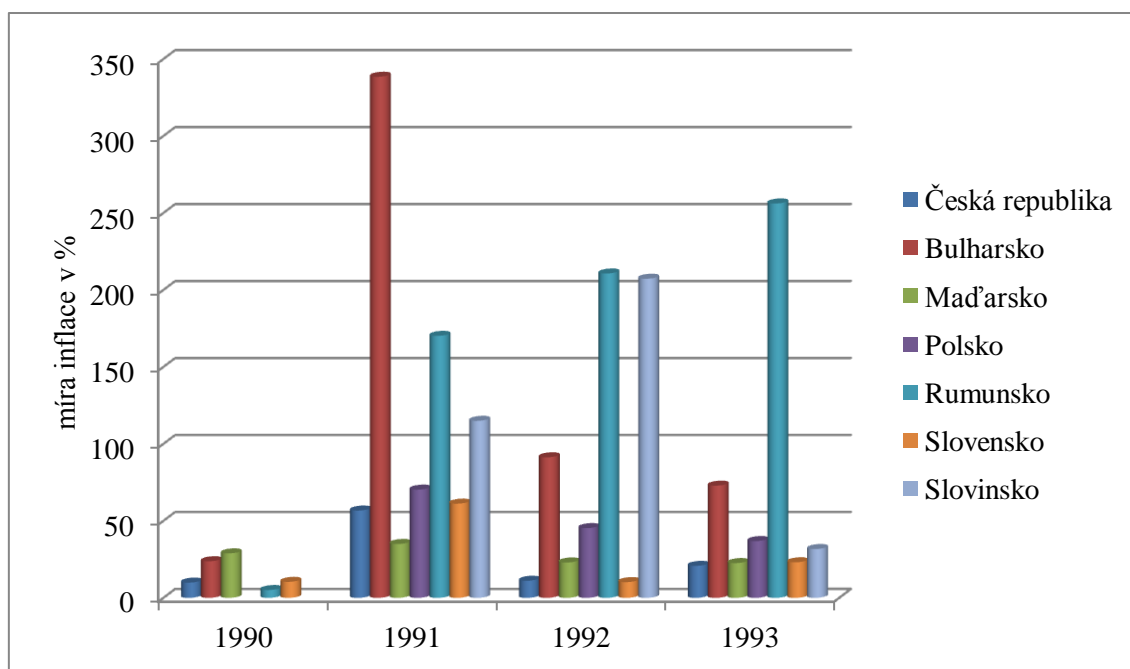
Následující obrázek znázorňuje vývoj růstu cenové hladiny jednotlivých transformujících se zemí. Z důvodu vysokých hodnot u Slovinska a Polska v roce 1990 byly tyto údaje v grafu vynechány.

---

⁷⁶ SPĚVÁČEK, V. A KOL. *Transformace české ekonomiky-politické, ekonomické a sociální aspekty*. Praha: Linde nakladatelství s.r.o., 2002. ISBN:80-86131-32-7. s. 19-21

⁷⁷ ŽÍDEK, L. *Transformace české ekonomiky*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN:80-7179-922-X. s. 57

Obrázek č. 1: Vývoj spotřebitelských cen v letech 1990 – 1993 (%)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z: SPĚVÁČEK, V. A KOL. *Transformace české ekonomiky- politické, ekonomické a sociální aspekty*. Praha: Linde nakladatelství s.r.o., 2002. ISBN:80-86131-32-7. s. 107

Výkonnost ekonomiky měřená hrubým domácím produktem byla, i přes již zmíněnou výhodnou výchozí pozici, poznamenána poklesem, a to zejména v roce 1991 o 14,2 % a v roce 1992 o 6,6 %.⁷⁸

Co se týče dalšího makroekonomického ukazatele, a to nezaměstnanosti, tak ta za období centrálního plánování prakticky neexistovala, respektive v mnoha odvětvích byla zaměstnanost uměle vytvářena. Míra nezaměstnanosti byla v tomto období transformace relativně nízká a nikdy nepřekročila hranici 5 %.

Srovnání vývoje nezaměstnanosti u jednotlivých zemí je uvedeno v tabulce č. 2.

⁷⁸ ŠVEJNAR, J. A KOL. *Česká republika a ekonomická transformace ve střední a východní Evropě*. 1. vyd. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 1997. ISBN:80-200-0568-4. s. 28

Tabulka č. 2: Míra nezaměstnanosti ve vybraných zemích

	1990	1991	1992	1993
ČR	0,7	4,1	2,6	3,5
SR	1,5	11,8	10,4	14,4
Bulharsko	1,6	11,5	15,6	16,4
Maďarsko	1,7	7,4	12,3	12,1
Polsko	6,3	11,8	13,6	15,7
Rumunsko	-	3,0	8,4	10,2

Zdroj: ŠVEJNAR, J. A KOL. *Česká republika a ekonomická transformace ve střední a východní Evropě*. 1. vyd. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 1997. ISBN:80-200-0568-4. s. 40

Nejdůležitější reformy byly provedeny v prvních třech letech transformace, počínaje již zmíněným přijetím scénáře ekonomické transformace. Novou podobu dostala také legislativa upravující soukromé podnikání, akciové společnosti či státní podniky. V oblasti bankovníctví bylo velmi významným krokem vytvoření dvoustupňové soustavy. Nezbytným krokem byla také změna směnného kurzu několikanásobnou devalvací koruny, jejíž výše se nakonec ustálila na 28 korun za dolar. Znehodnocení měny bylo ale příznivé pro firmy zaměřené na export, které tím nacházely snazší uplatnění na zahraničních trzích. Na druhou stranu to byl faktor zvyšující inflaci a tudíž snižování reálných mezd.⁷⁹

Jak už bylo zmíněno, bankovní systém se rozdělil na dva stupně, Státní banku československou jako centrální banku a komerční banky. Měnová politika se v tomto období potýkala s absolutní neznalostí tržního fungování ekonomiky. Centrální banka byla z obav inflace nucena přistoupit k restriktivní politice, a to zvyšováním diskontních sazeb a povinných minimálních rezerv. Na doporučení Mezinárodního měnového fondu centrální banka zaměřila svou pozornost na politiku monetaristického mechanismu. Také fiskální politika byla ze strany vlády zasažena restrikcí (např. rušení subvencí podnikům). Aby mohl tržní mechanismus začít opravdu fungovat, bylo nezbytné přistoupit k volné tvorbě cen bez vládních zásahů. S liberalizací cen se logicky zvedla úroveň do té doby potlačené inflace a hospodářská politika měla před sebou nebezpečí inflačních spirál, které se podařilo oddálit stabilizací cen. Růst cen samozřejmě negativně ovlivnil výši reálných mezd, které meztím klesly o více než 25 %. Další změnou v počátečním období transformace byla liberalizace zahraničního obchodu, která umožnila mimo jiné konkurenci v nabídce zboží a služeb

⁷⁹ ŽÍDEK, L. *Transformace české ekonomiky*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN:80-7179-922-X. s. 51-52

domácnostem a firmám. Clo bylo sice sníženo na 5 %, zároveň byla na druhou stranu zavedena dovozní přírážka 20 % z obav většího nárůstu dovozu.⁸⁰

Pro představu vývoje spotřebitelských cen, míry inflace na některých druzích výrobků a vývoje zahraničního obchodu jsou uvedeny následující tabulky.

Tabulka č. 3: Míra inflace, vývoj spotřebitelských cen vybraných výrobků v ČR

	množství	1989	1990	1991	1992	1993
Míra inflace v %		1,4	9,7	56,6	11,1	20,8
Chléb konzumní	1 kg	2,80	4,40	6,59	7,69	9,60
Brambory konzumní	1 kg	1,60	3,30	3,96	4,82	3,54
Máslo čerstvé	1 kg	40,00	67,20	80,62	81,69	78,32
Cukr krystalový	1 kg	7,30	10,00	14,80	15,40	16,00
Káva zrnková	1 kg	24,00	18,00	19,40	19,12	13,60

Zdroj: Český statistický úřad. [online]. *Česká republika od roku 1989 v číslech*. [cit. 18. 5. 2011].

Dostupné z WWW: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989

Tabulka č. 4: Zahraniční obchod (v mld. Kč)

	obrat	vývoz	dovoz	bilance
1989	427,5	216,5	211,0	5,5
1990	448,0	214,1	233,9	-19,8
1991	442,4	233,6	208,8	24,8
1992	541,5	248,1	293,4	-45,3
1993	847,7	421,6	426,1	-4,5

Zdroj: Český statistický úřad. [online]. *Česká republika od roku 1989 v číslech*. [cit. 18. 5. 2011].

Dostupné z WWW: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989

2.4.1.2 Vývoj v letech 1994 – 1996

*Uspokojivá úroveň makroekonomické stability dosažená v bývalém Československu byla v České republice v r. 1993 udržena. Na druhé straně ekonomický růst, který začal ve druhém pololetí 1992, byl přerušen rozdělením ČSFR a odložen na rok 1994.*⁸¹

Hospodářský růst na počátku tohoto období, byl odrazem nejen zvýšené domácí poptávky, ale také politické stability, která byla zárukou přílivu zahraničního kapitálu. Vrchol hospodářského oživení nastal v roce 1995, kdy byl hrubý domácí produkt ve výši 5,9 %. Po čase ale začalo docházet k určité vnitřní i vnější ekonomické nestabilitě, především

⁸⁰ ŽÍDEK, L. *Transformace české ekonomiky*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN:80-7179-922-X. s. 51-61

⁸¹ ŠVEJNAR, J. A KOL. *Česká republika a ekonomická transformace ve střední a východní Evropě*. 1. vyd. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 1997. ISBN:80-200-0568-4. s. 106

z důvodu, že tuzemští výrobci nebyli schopni reagovat na zvýšenou domácí poptávku.⁸² Nedostatek domácího kapitálu, po rozpadu ČSFR nestačil pokrýt nejen produkci firem, ale také vlastní provoz. Firmy byly nuceny řešit své financování cizím kapitálem spočívajícím v úvěrech od bankovních ústavů. Tyto půjčky, vyznačující se velkou rizikovostí, představovaly téměř 34 % celkových úvěrů poskytnutých bankami. Z důvodu obav pádu tří největších bank, které nebyly dále schopny pokrýt vlastním kapitálem tyto rizikové úvěry, stát vykoupil tyto úvěry firem prostřednictvím České konsolidační agentury (dříve Konsolidační banka). S ohledem na budoucí privatizaci k navyšování vlastního kapitálu bank docházelo již minimálně.⁸³

Pro komplexní představu je v následující tabulce uveden přehled klientských úvěrů.

Tabulka č. 5: Úvěry a pohledávky nefinančních podniků v mil. Kč

	celkem	krátkodobé	střednědobé	dlouhodobé
31. 12. 1994	593 775,4	268 784,5	167 659,5	157 331,4
31. 12. 1995	643 929,4	289 765,8	183 309,0	170 854,6
31. 12. 1996	734 528,5	336 822,7	174 202,3	223 503,8

Zdroj: Česká národní banka. [online]. *ARAD systém časových řad*. [cit. 24. 1. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.VYSTUP?p_period=12&p_sort=2&p_des=50&p_sestuid=1799&p_uka=1%2C2%2C3%2C4&p_strid=ABBAG&p_od=199401&p_do=199612&p_lang=CS&p_format=0&p_decsep=%2C

Světový hospodářský pokles spolu s restriktivní fiskální politikou vedl k negativnímu vývoji českého hrubého domácího produktu, resp. jeho poklesu. Očekávaný růst pro rok 1994 a 1995 byl možný za těchto předpokladů:

- v období let 1994 – 1995 skončí světová recese a začne ekonomické oživení,
- negativní dopady rozdělení ČSFR se postupně vyčerpají,
- příliv zahraničního kapitálu bude růst v reakci na pozoruhodnou makroekonomickou stabilitu v ČR, její výhodnou geografickou polohu, nízký kurs měny, nízké mzdové náklady a kvalifikovanou pracovní sílu;

⁸² SPĚVÁČEK, V. A KOL. *Transformace české ekonomiky-politické, ekonomické a sociální aspekty*. Praha: Linde nakladatelství s.r.o., 2002. ISBN:80-86131-32-7. s. 116

⁸³ Dubská, D. [online.]. *Role domácího kapitálu v transformaci české ekonomiky*. [cit. 22. 5. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/p/1530-05>

- *expanze českého vývozu bude pokračovat, využívající výhod nízkého kursu měny, nízkých mzdových nákladů a podpory zahraničního kapitálu včetně rostoucího podílu strojů a zařízení dovážených z vyspělých zemí;*
- *makroekonomická politika (zahrnující finanční, měnovou a mzdovou politiku) bude neutrální, resp. mírně expanzivní.⁸⁴*

2.4.1.3 Vývoj v letech 1997 – 1999

Pro Českou republiku byl stav ekonomiky po roce 1997 obdobím poklesu hospodářské činnosti. Spěvák uvádí, že *hospodářská recese České republiky, která začala ve třetím čtvrtletí 1997 a trvala do druhého čtvrtletí 1999 (celkem osm čtvrtletí), byla výsledkem řady faktorů, a to jak makroekonomických, tak mikroekonomických.⁸⁵*

Zpomalený ekonomický růst vyústil v měnovou a následně v krizi národního hospodářství. Česká národní banka od roku 1996 se snažila prostřednictvím silně restriktivní měnové politiky, zaměřené především na zvýšení úrokových sazeb a povinných minimálních rezerv, ovlivnit rostoucí vnější ekonomickou nerovnováhu. Změny jednotlivých sazeb jsou nastíněny v následující tabulce.

Tabulka č. 6: Změny vybraných měnověpolitických nástrojů (v %)

od	29. 3. 1996	29. 4. 1996	4. 6. 1997	20. 6. 1997	30. 6. 1997
2T repo sazba	11,50	11,60	39,00	22,00	18,20
od	1. 8. 1996		8. 5. 1997		
povinné min.	11,5		9,5		

Zdroj: Česká národní banka. [online]. *Měnověpolitické nástroje*. [cit. 5. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/

Vláda byla nucena na vznikající hospodářskou recesi zareagovat a přijala balíček opatření, tzv. Korekce hospodářské politiky a další transformační opatření. Vládní škrty spočívaly ve snížení fiskálních výdajů, omezení růstu mezd, které neodpovídaly produktivitě práce a omezení dovozu. Současně s tím vláda vyvíjela tlak na zmírnění měnové restriktce.

⁸⁴ ŠVEJNAR, J. A KOL. *Česká republika a ekonomická transformace ve střední a východní Evropě*. 1. vyd. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 1997. ISBN:80-200-0568-4. s. 106-108

⁸⁵ SPĚVÁČEK, V. A KOL. *Transformace české ekonomiky-politické, ekonomické a sociální aspekty*. Praha: Linde nakladatelství s.r.o., 2002. ISBN:80-86131-32-7. s. 117

Židek uvádí, že podle viceguvernéra ČNB centrální banka k devalvaci odmítla přistoupit s tím, že jakákoliv nestabilita by mohla vyvolat na devizových trzích paniku.⁸⁶

V následujících tabulkách je pro představu uveden vývoj deficitu běžného účtu platební bilance, jehož snížení bylo jedním z opatření ke zlepšení makroekonomické rovnováhy, vývoj veřejných financí od roku 1995 a vývoj hrubé mzdy.

Tabulka č. 7: Obchodní bilance (v mil. Kč)

	Obchodní bilance	Obchodní bilance	Obchodní bilance
1993	15 313,0	414 833,0	430 146,0
1994	39 750,9	458 436,6	498 187,5
1995	97 598,6	569 549,1	667 147,7
1996	154 896,8	595 761,6	750 658,4
1997	155 206,9	709 261,0	864 467,9
1998	84 002,8	834 227,0	918 229,8
1999	65 830,8	908 756,0	974 586,8

Zdroj: Česká národní banka. [online]. *ARAD systém časových řad*. [cit. 28. 1. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=14284&p_strid=DAB&p_lang=CS

Tabulka č. 8: Vývoj příjmů a výdajů státního rozpočtu (mld. Kč)

	1995	1996	1997	1998	1999
příjmy SR	428,4	461,4	486,0	521,2	545,8
výdaje SR	431,8	466,8	503,5	546,8	580,6
saldo SR	-3,4	-5,4	-17,5	-25,6	-34,8

Zdroj: SPĚVÁČEK, V. A KOL. *Transformace české ekonomiky-politické, ekonomické a sociální aspekty*. Praha: Linde nakladatelství s.r.o., 2002. ISBN:80-86131-32-7. s. 96

Tabulka č. 9: Průměrná hrubá měsíční mzda v národním hospodářství ČR v Kč

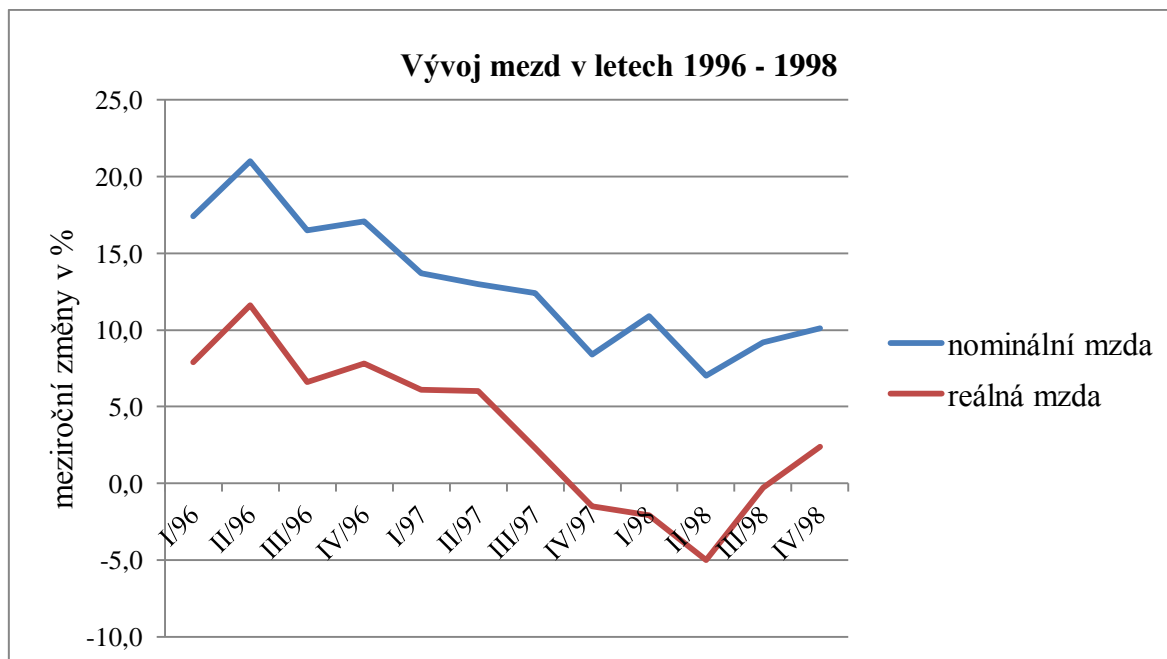
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Průměrná hrubá mzda	5 904	7 004	8 307	9 825	10 802	11 801	12 797

Zdroj: Český statistický úřad. [online]. *Česká republika od roku 1989 v číslech*. [cit. 5. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989#05

⁸⁶ ŽÍDEK, L. *Transformace české ekonomiky*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN:80-7179-922-X. s. 81

Druhý vládní balíček, Stabilizační a ozdravný program vládní koalice, již znamenal daleko silnější fiskální restriktivní politiku, kdy byly zcela pozastaveny mzdy či zkrácení rozpočtových výdajů.⁸⁷

Pro lepší představu je v následujícím obrázku znázorněn vývoj hrubých a nominálních mezd.

Obrázek č. 2: Mzdový vývoj reálných a nominálních mezd (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z: Česká národní banka. [online]. *Výroční zpráva 1998*. [cit. 6. 2. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/obecne/rozsirene-vyhledavani.jsp?cnb-search-area=czech-version&cnb-folder=%2Fcs%2Fobecne%2F&cnb-search-action-block=search&cnb-search-query=mzdy+1997>

2.4.1.4 Vývoj v letech 1999 – 2003

Pro tuto fázi transformace je příznačné oživení ekonomického růstu. Hrubý domácí produkt začal postupně růst, sice zpočátku roku 1999 zaznamenal stejný pokles ve výši 2 % jako v posledním čtvrtletí předchozího roku, nicméně po celý rok 1999 klesl již pouze o 0,4 %. Vliv na růst HDP měla mimo jiné zvýšená spotřeba domácností, ale také oživení investičních aktivit. I přes skutečnost, že růst hrubého domácího produktu byl nad očekávání vyšší, stále nedosahoval velikosti HDP jako např. v Maďarsku (5,2 %) či Polsku (4,1 %).⁸⁸

Nejen investice a zvýšená soukromá spotřeba domácností, ale také průmyslová výroba byly příčinou pokračujícího hospodářského růstu v roce 2001. Nezaměstnanost kolísala v závislosti

⁸⁷ ŽÍDEK, L. *Transformace české ekonomiky*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN:80-7179-922-X. s. 85

⁸⁸ SPĚVÁČEK, V. A KOL. *Transformace české ekonomiky-politické, ekonomické a sociální aspekty*. Praha: Linde nakladatelství s.r.o., 2002. ISBN:80-86131-32-7. s. 120-121

na hospodářském cyklu, nejdříve došlo k jejímu snížení 9,1 % na 8,1 %, aby posléze vzrostla na 8,9 %. V roce 2002 byl hospodářský růst závislý víceméně na spotřebě domácností, které pomohla také nízká inflace. Lidé začali svoji spotřebu pokrývat spotřebitelskými úvěry. V oblasti průmyslové výroby byl zaznamenán vzestup, především díky podnikům se zahraniční účastí. Rok 2003 byl ve znamení zrychleného hospodářského růstu, který byl opět ovlivněn zvýšenou spotřebou domácností a vzestupem průmyslové výroby.⁸⁹

Rostoucí spotřeba domácností znamenala zvýšení dovozu a omezení čistého exportu. Také mírný hospodářský vývoj našich hlavních obchodních partnerů, především Německa, vývozu nepomohl. Domácí poptávka tak v roce 2003 zůstávala hlavním zdrojem hospodářského růstu.⁹⁰

V následující tabulce je uveden přehled výdajů domácností a vlády na konečnou spotřebu, růst domácí poptávky a vývoj zahraničního obchodu. Výdaje domácností v roce 2003 vzrostly oproti předcházejícímu roku o 1,6 %, zatímco růst vládních výdajů byl 0 %. Údaje o zahraničním obchodu potvrzují, že stále přetrvává dovoz nad vývozem.

Tabulka č. 10: Přehled výdajů domácností a vlády na spotřebu a domácí poptávka

	1999	2000	2001	2002	2003
Spotřeba domácností					
- v mil. Kč	765 638	783 454	813 026	845 111	891 523
- růst v %	1,9	2,3	3,8	3,9	5,5
Spotřeba vlády					
- v mil. Kč	266 199	263 628	277 719	293 540	293 594
- růst v %	2,3	-1,0	5,3	5,7	0,0
Domácí poptávka celkem					
- v mil. Kč	1 509 766	1 570 198	1 649 887	1 705 672	1 775 343
- růst v %	0,3	4,0	5,1	3,4	4,1
Zahraněční obchod v mil. Kč					
Saldo	-88 723	-102 913	-137 261	-163 451	-188 161
Vývoz zboží a služeb	1 021 331	1 195 460	1 337 411	1 374 435	1 466 074
Dovoz zboží a služeb	1 110 054	1 298 373	1 474 672	1 537 886	1 654 235

Zdroj: Česká národní banka. [online]. *Zpráva o inflaci – duben/2004*. [cit. 7. 4. 2012].

Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2004/2004_duben/index.html

Úspěšnost transformace zhodnotil ve své práci z roku 2007 nynější guvernér České národní banky Miroslav Singer.

⁸⁹ ŽÍDEK, L. *Transformace české ekonomiky*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN:80-7179-922-X. s. 119-121

⁹⁰ Česká národní banka. [online]. *Zpráva o inflaci – leden/2004*. [cit. 7. 4. 2012]. Dostupné z WWW: [http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2004/2004_leden/download/zoi_2004_leden.pdf](http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2004/2004 leden/download/zoi_2004_leden.pdf)

Úspěchy transformace:

- počáteční stabilizace ekonomiky v roce 1991,
- rozdělení ČSFR a měnová odluka v roce 1992,
- mnohost privatizačních metod a rychlý přechod aktiv do soukromého vlastnictví,
- velká otevřenost ekonomiky od samotného začátku transformace (vysoce konkurenční prostředí),
- nyní poměrně velká atraktivnost ekonomiky.⁹¹

Neúspěchy transformace:

- rychlejší privatizace velkých bank (vyšší náklady než jinde),
- lepší právní rámec (bankrotové zákonodárství, soudy, apod.),
- nedokončená privatizace (např. ČEZ, ČD, ČSA),
- lepší regulace kapitálového trhu (je stále mělký),
- zabudované tendence k deficitu veřejných financí,
- opakované odkládání reformy penzijního systému.⁹²

---

⁹¹ Česká národní banka. [online]. *Hodnocení úspěšnosti transformace*. [cit. 25. 5. 2011]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20070313_plzen_univerzita.pdf

⁹² Česká národní banka. [online]. *Hodnocení úspěšnosti transformace*. [cit. 25. 5. 2011]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20070313_plzen_univerzita.pdf

3 Ekonomický vývoj po vstupu do EU

3.1 Vstup do Evropské unie

Podmínkou členství v Evropské unii je kromě respektování demokratických hodnot především fungující, konkurenceschopné hospodářství. I když jsou členské státy součástí hospodářské a měnové unie, nepoužívají všechny země, včetně České republiky, společnou měnu euro. Pro vstup do eurozóny je nezbytné splnění tzv. kritérií konvergence vycházejících z Maastrichtské smlouvy:

- **kritérium cenové stability** – udržitelná cenová stabilita s mírou inflace nepřekračující 1,5 procentního bodu míry inflace států s nejlepší cenovou stabilitou,
- **kritérium dlouhodobě udržitelného stavu veřejných financí** – schodek veřejných financí nepřekročí k hrubému domácímu produktu v tržních cenách výši 3% a výše veřejného dluhu v tržních cenách vzhledem k hrubému domácímu produktu nepřesáhne výši 60 %,
- **kritérium stability kurzu měny a účasti v ERM II (mechanismus směnných kurzů)** – kurzy měn členských států by se měly pohybovat v rozpětí daném mechanismem směnných kurzů,
- **kritérium dlouhodobých úrokových sazeb** – rok před šetřením dlouhodobá úroková nominální sazba nepřekročí 2 procentní body úrokových sazeb států s nejlepší cenovou stabilitou.⁹³

3.1.1 Přistoupení České republiky

Česká republika se stala členem Evropské unie v roce 2004, nicméně názory politiků a ze strany veřejnosti na vstup nebyly zdaleka jednotné. Velké obavy plynuly ze ztráty suverenity např. v sociální, daňové či legislativní oblasti. Vstup do unie znamenal mnoho změn nejen ve fungování státu, ale také v hospodářství, které zahrnuje především průmysl (těžba nerostných surovin, zpracovatelský průmysl, automobilový průmysl, výroba a rozvod elektřiny, plynu, atd.), služby a zemědělství (pěstování obilovin, včelařství, sadovnictví a vinařství, živočišnou produkci).

⁹³ Česká národní banka. [online]. *Kritéria konvergence*. [cit. 12. 2. 2012].

Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html

Díky krizovým obdobím, kterými si Česká republika prošla v období transformace, byl ekonomický růst země jedním z nejpomalejších mezi zeměmi, které usilovaly o vstup do unie.

Česká ekonomika zaznamenala od roku 2004 pozitivní hospodářský obrat. Členstvím v unii si Česká republika prošla složitým procesem, který na jedné straně umožnil podnikatelským subjektům uplatnit se na světových trzích, ale na druhé straně ukázal stále velké rezervy. Proto je nezbytné v oblasti hospodářské politiky stanovit takové cíle, které posílí konkurenceschopnost České republiky.⁹⁴

Srovnání růstu HDP jednotlivých zemí před jejich vstupem do Evropské unie je uvedeno v následující tabulce.

Tabulka č. 11: Růst HDP ve stálých cenách (meziroční změna v %)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
ČR	4,027	-0,731	-0,759	1,340	3,648	2,456	1,897	3,602
Slovensko	6,942	4,444	4,361	0,038	1,368	3,482	4,583	4,775
Maďarsko	0,659	3,880	4,771	4,131	4,904	3,773	4,143	3,976
Polsko	6,239	7,086	4,982	4,524	4,253	1,205	1,443	3,867
Slovinsko	3,602	4,957	3,515	5,325	4,266	2,939	3,827	2,930

Zdroj: International Monetary Fund. [online]. *World Economic Outlook Database, September 2011*. [cit. 8. 4. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2011/02/weodata/weoselgr.aspx>

Pro českou ekonomiku byl zahraniční konjunkturální vývoj v roce 2004 příznivý, nicméně obavy dále budily vysoké ceny ropy a dalších komodit, které by samozřejmě měly vliv na otevřenou ekonomiku České republiky. Ve světovém měřítku byl hlavním motorem vývoj Spojených států amerických a asijských zemí, v evropském měřítku zaznamenaly větší ekonomický růst především Maďarsko, Slovensko a Polsko. Německo, jako jeden z našich nejdůležitějších obchodních partnerů, se potýkalo s pomalejším hospodářským růstem. Zmíněné zvyšující se ceny ropy mohou mít negativní dopad na českou ekonomiku, mohou vytvářet nabídkové šoky a v souvislosti s tím je ovlivňován růst inflace a pokles hrubého domácího produktu.⁹⁵

⁹⁴ BussinesInfo.cz. [online]. *Analýza konkurenceschopnosti České republiky*. [cit. 5. 6. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/analyzy-statistiky/analyza-konkurenceschopnosti-cr/1000431/59486/>

⁹⁵ Česká národní banka. [online]. *Zpráva o finanční stabilitě 2004*. [cit. 8. 4. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2004/FS_2004.pdf

Vývoj cen ropy, které významně ovlivňuje několik faktorů, jako např. přerušení dodávek, je uveden v následující tabulce.

Tabulka č. 12: Růst ceny ropy, meziročně v %

	2003	2004	2005	2006	2007
Cena ropy Brent	17,6	33,6	43,2	21,4	12,3

Zdroj: Česká národní banka. [online]. *Zpráva o inflaci – II/2008 – tabulková příloha*. [cit. 8. 4. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2008/2008_II/zoi_2008_II_tab.html

Česká republika vykazovala v roce 2004 rychlejší ekonomický růst, který však již nebyl tažen domácí poptávkou jako v roce předchozím, ale došlo ke znatelnému zvýšení exportu a to především v roce 2005. Spotřeba domácností klesla. Její nárůst proběhl až v roce 2006. Také vládní výdaje nezaznamenaly téměř žádný růst, v roce 2006 se jejich výše pohybovala dokonce okolo 0 %.

Tabulka č. 13: Makroekonomické indikátory, meziroční růst v %

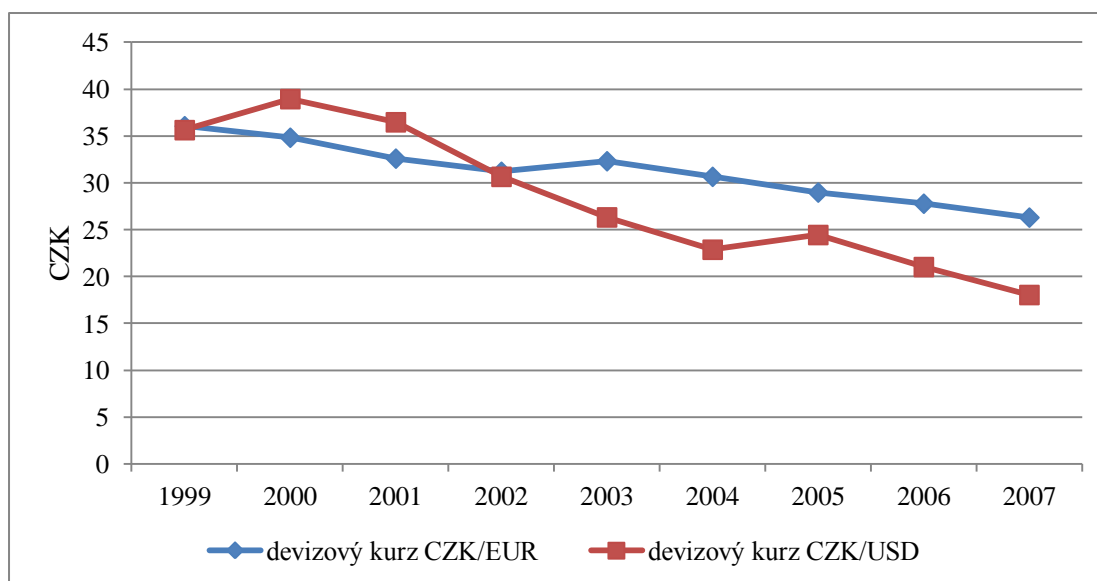
	2004	2005	2006	2007
HDP	4,5	6,4	6,4	6,5
Spotřeba domácností	2,9	2,3	5,4	5,7
Spotřeba vlády	-3,5	2,2	0,0	0,9
Spotřebitelské ceny	2,8	2,2	1,7	5,4
Vývoz zboží a služeb	20,7	11,8	14,4	14,5
Dovoz zboží a služeb	17,9	5,0	13,8	13,7
Obecná míra nezaměstnanosti	8,3	7,9	7,1	5,3

Zdroj: Česká národní banka. [online]. *Zpráva o inflaci – II/2008 – tabulková příloha*. [cit. 8. 4. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2008/2008_II/zoi_2008_II_tab.html

V roce 2007 začíná globální ekonomické prostředí ovlivňovat nastupující finanční krize, která se zatím do naší ekonomiky nepromítla. Nepříznivá nastupující situace v zahraničí má za následek posilující korunu, kdy se její hodnoty, sledované vždy k 31. 12. pohybovaly v roce 2004 okolo 30,65 Kč, ale v roce 2007 už 26,30 Kč/euro. Koruna samozřejmě posílila také vůči dolaru z 22,87 Kč/dolar v roce 2004 na 18,04 Kč/dolar v roce 2007.⁹⁶

Posílení koruny znamená nepříznivý dopad pro exportní firmy, jelikož posílením koruny opět zlevní dovoz. Vývoj devizového kurzu nám nastíní obrázek č. 3.

⁹⁶Český statistický úřad. [online]. *Databáze, registry – makroekonomické údaje*. [cit. 8. 4. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/databaze_registry

Obrázek č. 3: Vývoj devizového kurzu

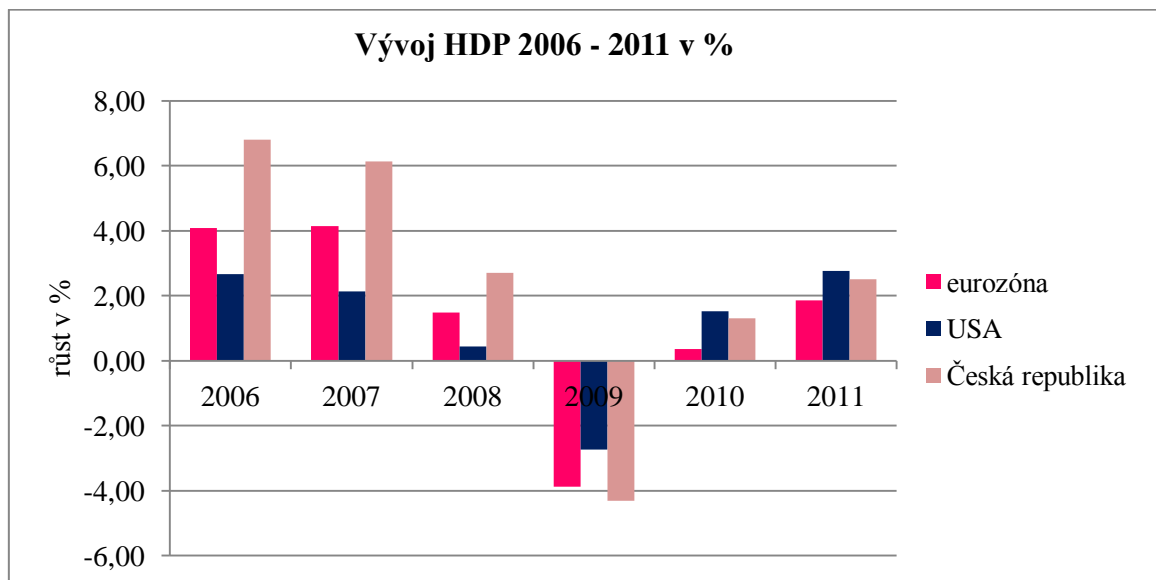
Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z: Česká národní banka. [online]. *ARAD systém časových řad*. [cit. 9. 4. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=10916&p_strid=ECA&p_lang=CS

3.2 Ekonomická výkonnost České republiky v pokrízovém období

Nastupující globální ekonomická krize měla svůj původ ve Spojených státech amerických, kde v roce 2007 naplno propukla krize na hypotéčním trhu. Krize naplno zasáhla další vyspělé světové ekonomiky a v závislosti na tom další země, Českou republiku nevyjímaje. Ekonomiky jednotlivých zemí se dostávaly do recese. Úrokové sazby, peněžní zásoby i měnové kurzy zaznamenaly velké výkyvy. Centrální banky, včetně České národní banky, přistoupily, ve snaze obnovit důvěru ve finanční systém, k expanzivní měnové politice prostřednictvím snížení úrokových sazeb. Také fiskální expanze vlád se snažily zabránit poklesu spotřebitelské a investiční poptávky. Nicméně propadu HDP v roce 2009 se podařit nezabránilo. A tím, že se pohybujeme stále na světových trzích, je právě jejich měnový a finanční vývoj velmi důležitý pro českou, proexportně zaměřenou ekonomiku. I přes skutečnost, že česká ekonomika měla v roce 2008 stabilní finanční pozici, dalo se očekávat, že recese u našich hlavních obchodních partnerů, především Německa, ovlivní také naše ekonomické prostředí, což se také ke konci roku 2008 stalo.⁹⁷

⁹⁷ Česká národní banka. [online]. *Zpráva o finanční stabilitě 2008/2009*. [cit. 21. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2008-2009/FS_2008-2009.pdf

Jak vyplývá z následujícího obrázku, hrubý domácí produkt v České republice v letech 2006 – 2008 dosáhl, oproti zemím eurozóny a USA, nejvyšších hodnot. Nicméně v roce 2009 se propadl na hodnotu – 4,32 %, tj. na nejnižší hodnotu z porovnávaných ekonomik.

Obrázek č. 4: Hospodářský růst v zemích eurozóny, USA a České republice

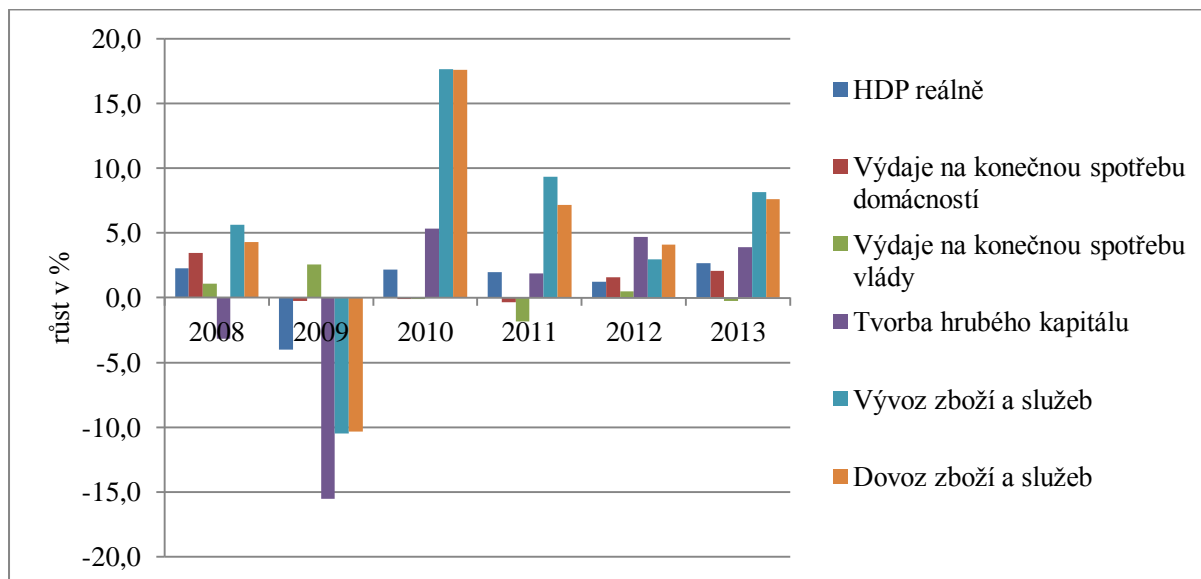
Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z: International Monetary Fund. [online]. *World Economic Outlook Database, October 2009*. [cit. 19. 2. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/02/weodata/weoselgr.aspx>

Oživení hospodářského růstu bylo v roce 2010 jen pozvolné. Bylo to mimo jiné způsobené mírným růstem ekonomické aktivity v ostatních zemích. Dalším rizikem pro oživení poptávky pro další období je situace na trhu práce a nepopulární fiskální opatření směřující ke snížení deficitu veřejných financí, který sice dosahoval vysokých hodnot, ale díky úsporným opatřením byly tyto hodnoty v rámci Evropské unie průměrné.⁹⁸

Pro komplexnější představu je v následujícím obrázku uveden vývoj HDP a jeho jednotlivých složek. Z hlediska výdajové stránky hrubého domácího produktu vyplývá, že je ekonomická aktivita tažena vývozem a dovozem i tvorbou hrubého kapitálu. Naproti tomu výdaje domácností a vlády na konečnou spotřebu klesly. Dle prognózy ČNB, publikované ve Zprávě o inflaci IV/2011, se očekává v roce 2012 pokles HDP na 1,2 %, ale v roce 2013 by se měl

⁹⁸ Česká národní banka. [online]. *Zpráva o finanční stabilitě 2010/2011*. [cit. 26. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2010-2011/fs_2010-2011.pdf

jeho růst pohybovat okolo 2,7 %. Nicméně aktuálně zveřejněná prognóza ČNB předpovídá meziroční růst HDP v roce 2012 ve výši 0 %.⁹⁹

Obrázek č. 5: Složky hrubého domácího produktu, reálně (%)
(rok 2011 – 2013 představuje prognózu ČNB)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z: Česká národní banka. [online]. *Zpráva o inflaci – IV/2011*. [cit. 27. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2011/2011_IV/index.html

S ekonomickým vývojem jde ruku v ruce také vývoj veřejných financí. Všechny vyspělé země se potýkají s vysokou zadlužeností a velkými schodky veřejných financí. Jelikož v období krize docházelo např. k nižším příjmům z daní, byly vlády nucené krýt schodky veřejnými prostředky. Některé vlády takto řešily také problémy ve finančním sektoru. Přesun rizika z bank na vlády v podobě garancí na emise bankovních dluhopisů sice neznamenají navyšování schodků veřejných financí, nicméně představují riziko do budoucna.¹⁰⁰

Jaký byl a bude očekávaný vývoj veřejných financí v České republice, je uvedeno v tabulce č. 14.

⁹⁹ Česká národní banka. [online]. *Aktuální prognóza ČNB*. [cit. 21. 4. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/prognosa/

¹⁰⁰ Česká národní banka. [online]. *Zpráva o finanční stabilitě 2009/2010*. [cit. 28. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/FS_2009-2010/FS_2009-2010.pdf

Tabulka č. 14: Stav veřejných financí (tučně – prognóza)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Deficit veřejných financí (mld. Kč.)	-26,7	-85,0	-217,7	-180,7	-148,7	-134,2	-144,0
Veřejný dluh (mld. Kč) financí/HDP	1023,4	1104,3	1285,7	1417,7	1557,5	1673,2	1810,7

Zdroj: Česká národní banka. [online]. *Zpráva o inflaci – IV/2011*. [cit. 27. 2. 2012].

Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2011/2011_IV/index.html

Fiskální cíle vlády pro následující období jsou i přes nepříznivý makroekonomický vývoj stanoveny tak, aby docházelo k postupnému snižování deficitu veřejných financí k HDP.

V návrhu státního rozpočtu pro rok 2012 byl deficit veřejných financí stanoven takto:

- 105 mld. Kč v roce 2012, podíl deficitu veřejných rozpočtů na HDP 3,5 %,
- 110 mld. Kč v roce 2013, podíl deficitu veřejných rozpočtů na HDP 2,9 %,
- 75 mld. Kč v roce 2014, podíl deficitu veřejných rozpočtů na HDP 1,9 %¹⁰¹

Cílem vládní strategie je stanovit deficit státního rozpočtu pod 3 % HDP. Jaká jsou tedy fiskální opatření vlády pro rok 2012 a jaké jsou cíle pro rok 2013 a 2014 je uvedeno v následující tabulce č. 15. Je zřejmé, že fiskální politika bude v následujícím období spíše restriktivní. Očekává se nárůst na příjmové straně. Přímé daně (daň z příjmu fyzických a právnických osob) by měla vzrůst v roce 2013 až na 8,5 mld. Kč. Také u nepřímých daní (daň z přidané hodnoty a spotřební daň) se očekává jejich nárůst. Na výdajové straně by mělo docházet ke škrtům, nicméně u sociálních dávek je očekáván nárůst, ale jedná se většinou o výdaje spojené s valorizací důchodů.

¹⁰¹ Ministerstvo financí ČR. [online]. *Příprava rozpočtu*. [cit. 27. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vf_sr_priprava_rozpocetu.html

Tabulka č. 15: Diskreční opatření (2012 – 2014), mld. Kč

	2012	2013	2014
Příjmová strana celkem	30,7	45,8	48,3
Přímé daně	-4,2	8,5	4,2
Nepřímé daně	29,1	29,9	35,5
Ostatní příjmy	5,8	7,4	8,6
Výdajová strana celkem	0,4	-2,7	-3,1
Sociální dávky	3,9	10,6	11,1
Opatření zvyšující efektivnost veřejného sektoru	-0,5	-9,5	-10,5
Ostatní veřejné výdaje	-3,0	-3,8	-3,7
Celkový dopad na saldo	30,3	48,5	51,4

Zdroj: Ministerstvo financí ČR. [online]. *Fiskální výhled ČR*. [cit. 27. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/FiskalniVyhled_2011-11_pdf.pdf

3.2.1 Vývoj inflace

Jak už bylo zmíněno, výkonnost české ekonomiky zaznamenala na počátku roku 2009 významný propad. Také inflace se dostala pod hranici inflačního cíle 2 %. Měnová politika České národní banky prostřednictvím snížení úrokových sazeb byla tudíž reakcí na sníženou poptávku a inflaci. Dle prognózy v roce 2009 by se měla ekonomika postupně odrazit ode dna a také výše inflace by se měla v roce 2010 přiblížit na úroveň inflačního cíle. Bankovní rada ČNB se rozhodla z důvodu protiinflačních rizik prognózy snížit úrokové sazby o 0,25 %. Jako protiinflační rizika uvedla bankovní rada mimo jiné útlum ekonomické aktivity či zhoršenou situaci na trhu práce, naproti tomu jako proinflační riziko např. vyšší cenu ropy.¹⁰²

Pro představu jsou v tabulce č. 16 uvedeny zmiňované změny úrokových sazeb České národní banky. Z tabulky vyplývá, že se Česká národní banka snažila udržet hodnoty úrokových sazeb na co nejnižší úrovni.

¹⁰² Česká národní banka. [online]. *Zpráva o inflaci –III/2009*. [cit. 21. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2009/2009_III/download/zoi_III_2009.pdf

Tabulka č. 16: Měnověpolitické nástroje – změny v letech 2008 - 2011

	2T repo sazba (%)	Diskontní sazba (%)	Lombardní sazba (%)
8. 2. 2008	3,75	2,75	4,75
8. 8. 2008	3,5	2,5	4,5
7. 11. 2008	2,75	1,75	3,75
18. 12. 2008	2,25	1,25	3,25
6. 2. 2009	1,75	0,75	2,75
11. 5. 2009	1,50	0,50	2,50
7. 8. 2009	1,25	0,25	2,25
17. 12. 2009	1,00	0,25	2,00
7. 5. 2010	0,75	0,25	1,75
21. 10. 2011	0,75	0,25	1,75

Zdroj: Česká národní banka. [online]. *Zpráva o inflaci – IV/2011 - tabulky a grafy z textu*. [cit. 21. 2. 2012].

Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2011/2011_IV/zoi_2011_IV_grafy.html

Míra inflace se v roce 2011 pohybovala pod úrovní inflačního cíle v průměrné výši 1,7 %. Příčinou byly převážně ceny komodit a potravin. Ceny průmyslových výrobců zaznamenaly v roce 2009 silný propad, nicméně v roce 2010 dochází k jejich růstu. Naproti tomu ceny zemědělských výrobců vykazovaly podstatně větší výkyvy. Největšího růstu dosáhly v prvním a druhém čtvrtletí roku 2011, nicméně ke konci roku byl zaznamenán jejich silný pokles. Obrázek č. 6 znázorňuje zmiňovaný přehled hodnot, kterých dosahovaly změny inflace a změny cen průmyslových a zemědělských výrobců.

Obrázek č. 6: Meziroční změny inflace, cen průmyslových a zemědělských výrobců v %

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z: Český statistický úřad. [online]. *Statistiky – Makroekonomické údaje*. [cit. 26. 2. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistiky>

V roce 2011 také došlo k oslabení kurzu koruny vůči dolaru, což mělo za následek růst cen pohonných hmot. V souvislosti s dluhovou krizí v Evropě došlo také k oslabení kurzu koruny vůči euru, které by mělo být pouze dočasné. Předpokládaný kurz pro čtvrté čtvrtletí byl stanoven ve výši 24,8 CZK/EUR.¹⁰³

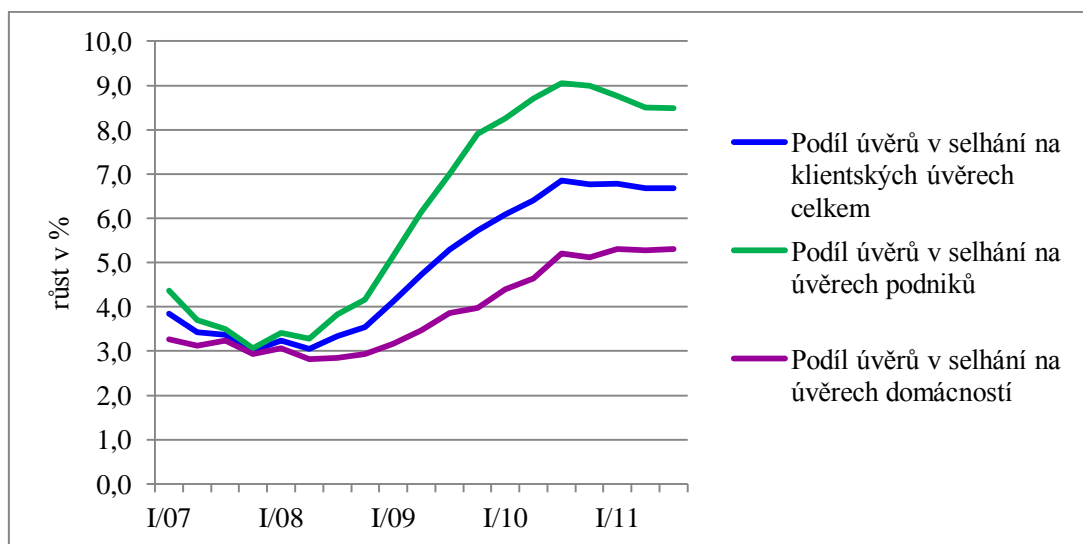
Tabulka č. 17: Devizové kurzy (měsíční průměr)

	31. 3. 2011	30. 6. 2011	30. 9. 2011	31. 12. 2011
CZK/EUR	24,39	24,29	24,56	25,51
CZK/USD	17,42	16,88	17,83	19,36

Zdroj: Česká národní banka. [online]. ARAD systém časových řad. [cit. 28. 2. 2012].

Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=10916&p_strid=ECA&p_lang=CS

Podniky v České republice se v tomto období musely potýkat se snížením poptávky po své produkci. V důsledku krize řada z nich nebyla schopná splácet poskytnuté úvěry. Počet tzv. úvěrů v selhání se rapidně zvýšil. Mnohé podniky byly nucené vstoupit do insolvence. Také domácnosti v důsledku rostoucí nezaměstnanosti měly problémy se splácením jak bankovních tak nebankovních úvěrů. Přehled úvěrů v selhání podniků a domácností je uveden v následujícím obrázku.

Obrázek č. 7: Úvěry v selhání podniků a domácností (v %, mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z: Česká národní banka. [online]. *Zpráva o inflaci - IV/2011 - tabulky a grafy z textu*. [cit. 25. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2011/2011_IV/zoi_2011_IV_grafy.html

¹⁰³ Česká národní banka. [online]. *Zpráva o inflaci – IV/2011*. [cit. 27. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2011/2011_IV/download/zoi_IV_2011.pdf

3.2.2 Vývoj na trhu práce

Se snížením nákladů v důsledku poklesu produkce souviselo snížení zaměstnanosti a nominálních příjmů. Jak vyplývá z následující tabulky, nejvyšších hodnot nezaměstnanosti bylo dosaženo v roce 2010, kdy obecná míra nezaměstnanosti činila 7,4 %. Nejnižších hodnot dosáhla v tomto roce také nominální (resp. reálná) hrubá mzda, kdy bylo dosaženo výše 1,9 % (resp. 0,4 %).

Dle prognózy ČNB (zvýrazněné údaje) měl od roku 2011 nastat pokles nezaměstnanosti, který by se měl u obecné míry ustálit na 6,9 % a u registrované na 8,2 %. Také počet zaměstnanců, jejichž počet se v roce 2008 a 2009 dostal na hodnotu – 2,1 %, by se měl zvýšit. V roce 2011 by meziroční vývoj počtu zaměstnanců dosáhl výše 0,4 %, nicméně v roce 2012 by měl klesnout na 0,1 %. Vývoj nominálních hrubých mezd by se v roce 2013 měl dostat téměř na polovinu výše roku 2008. Reálné hrubé mzdy v roce 2013 by naopak oproti roku 2008 měly vzrůst o 1,2 %.

Tabulka č. 18: Meziroční vývoj na trhu práce v % (*tučně – prognóza*)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hrubá měsíční mzda nominální	7,8	3,3	1,9	2,4	3,8	4,2
Hrubá měsíční mzda reálná	1,4	2,3	0,4	0,6	1,1	2,6
Obecná míra nezaměstnanosti	4,4	6,7	7,4	7,1	7,1	6,9
Registrovaná míra nezaměstnanosti	5,8	8,3	9,3	8,9	8,8	8,2
Počet zaměstnanců	1,7	-2,1	-2,1	0,4	0,1	0,0

Zdroj: Česká národní banka. [online]. *Zpráva o inflaci - IV/201*. [cit. 25. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2011/2011_IV/index.html

4 Shrnutí a vlastní zhodnocení

Ekonomický vývoj České republiky prošel řadou změn. První reformní pokusy byly předzvěstí přechodu k tržnímu hospodářství, které však byly událostmi v roce 1968 na dvě desetiletí zmařeny. Nicméně v devadesátých letech mohlo již dojít k očekávanému procesu transformace ekonomiky.

Celý transformační proces prošel různými etapami, někdy zdařilejšími a někdy ne. Došlo k liberalizaci obchodu, k uvolnění cen. Nový ekonomický směr skýtal řadu možností, mohl se lépe rozvíjet zahraniční obchod. Přinesl však také negativní stránky spojené s přechodem k tržnímu hospodářství. Postupně se začala objevovat nezaměstnanost, která v dobách centrálního plánování prakticky neexistovala.

Změny nastaly také v bankovním systému, kdy byl utvořen dvoustupňový systém centrální banky a komerčních bank.

Dalším významným mezníkem v ekonomickém vývoji České republiky byl vstup do Evropské unie v roce 2004. Jelikož se Česká republika stala součástí integrace, bylo nezbytné přijmout změny např. v oblasti legislativy.

Současná ekonomická výkonnost v České republice se nachází i přes nepatrné oživení spíše ve fázi stagnace. Je to způsobeno nejen důsledky globální krize, která naši ekonomiku přirozeně zasáhla, ale také současnými problémy v eurozóně. I přes skutečnost, že nejsme členy eurozóny, bude mít její současná komplikovaná situace přímý dopad také na náš hospodářský růst.

Již v roce 2009 byla vláda nucena zapracovat do státního rozpočtu pro rok 2010 balíček úsporných opatření tehdejšího ministra financí Eduarda Janoty. Česká republika totiž vykázala za rok 2009 rekordní deficit veřejných financí ve výši 229,4 miliard Kč. Rozpočet byl nakonec schválen s deficitem 163 miliard Kč.

Nicméně schvalování návrhu státního rozpočtu a jeho podporu provázela řada požadavků všech politických stran. Např. ODS se klonila k výši pod 170 miliard Kč. Naproti tomu levicově orientované vlády požadovaly vyšší zdanění lidí s příjmy nad 100 000 Kč a naopak nepřijatelné pro ně byly fiskální škrty v sociální oblasti.

Prezident Václav Klaus v souvislosti se zákonem o státním rozpočtu uvedl: „*Ten deficit je dnes už nepřijatelný. Není možné ho posunout ani o milimetr dále. Avizuji, že jakýkoli zákon, který bych dostal do ruky, který by zvyšoval deficit rozpočtu na rok 2010, já v žádném případě nepodepíšu.*“¹⁰⁴

Z návrhu státního rozpočtu pro rok 2012, kterým byl schválen schodek veřejných financí ve výši 105 mld. Kč, vyplývá, že se česká vláda snaží zmírnit další ekonomický propad. Opatření, kterým se mají naplnit příjmy státního rozpočtu, budou jistě velmi nepopulární a zasáhnou citelně téměř všechny resorty.

Jedním z opatření, kterým by se měly podle návrhu rozpočtu zvýšit příjmy, je změna snížené sazby DPH z 10 % na 14 %. Toto zvýšení se odrazí především v cenách potravin, vodného a stočného, tepla, zdravotních pomůcek, léků, ale také např. vstupného na kulturní akce. Tyto finanční prostředky by měly být částečně použity na financování důchodové reformy, ale také výplatu stávajících důchodů. Základní sazba ve výši 20 % by měla zůstat stejná. Pro rok 2013 se předpokládá ustálení obou sazeb na jednotné výši 17,5 %, i když tato výše nemusí být ještě konečná a bude pravděpodobně změněna. Tato opatření sice zvýší dle očekávání příjmy státního rozpočtu, nicméně zdražování s tím spojené ovlivní kupní chování spotřebitelů.

Chystaná opatření současné vlády vyvolávají pochopitelně řadu emocí nejen mezi lidmi, ale také v opozici, která samozřejmě s navrhovanými kroky nesouhlasí.

Premiér Nečas uvedl, že nezbytná fiskální opatření jsou kladně vnímána v zahraničí a zvyšují rating české ekonomiky. „*Znamená to větší důvěru investorů a úsporu z dluhové služby*“, uvedl premiér.¹⁰⁵ Jinými slovy řečeno, že pokud by nebyly nezbytné reformy a konsolidace veřejných financí přijaty, důvěra investorů by znatelně klesla.

V televizním pořadu „Otázky Václava Moravce“ ze dne 18. 3. 2012 uvedl Michal Hašek z opoziční strany ČSSD, že „*jsou potřeba reformy, ale spravedlivé, které nezatíží jen nízko a středně příjmové skupiny občanů.*“¹⁰⁶

---

¹⁰⁴ E15.CZ. [online]. *Vznikl pakt proti narůstání schodku*. [cit. 13. 3. 2012]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.e15.cz/domaci/ekonomika/vznikl-pakt-proti-narustani-schodku>

¹⁰⁵ iDNES. cz. [online]. *Nečas: Vládní úspory zvýší důvěru investorů v českou ekonomiku*. [cit. 9. 4. 2012]. Dostupné z WWW: http://ekonomika.idnes.cz/necas-vladni-uspory-zvysi-duveru-investoru-v-ceskou-ekonomiku-psv-/ekonomika.aspx?c=A120312_151521_ekonomika_vem

¹⁰⁶ E15.CZ. [online]. *Kalousek: Někteří se nesmířili s řádem demokratického systému*. [cit. 9. 4. 2012]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.e15.cz/domaci/ekonomika/kalousek-nekteri-se-nesmirili-s-radem-demokratickeho-systemu-752700>

Ministr financí Miroslav Kalousek oponoval slovy: „*Pokud, ale teď ČSSD říká, že lze dělat úsporné kroky bez toho, že by dopadly na občany, nemohu s takovým přístupem souhlasit.*“¹⁰⁷

Snižování schodku veřejných financí je samozřejmě správným krokem, nicméně koncepce snižování by měla být precizně vypracována a měla by být zaváděna postupně s rozumnými prvky.

Podle údajů Českého statistického úřadu se podařilo snížit deficit veřejných financí z 182,2 miliard Kč na 117,9 miliard Kč, přitom byl schodek státního rozpočtu pro rok 2011 stanoven ve výši 135 miliard Kč. Pokud byl tedy státní rozpočet pro rok 2011 přijat s opatřeními směřujícími k podstatnému snížení schodku veřejných financí, nebylo nutné prosazovat další fiskální opatření, které směřovaly k ještě většímu snížení deficitu.

Dle autorky, jsou mnohá fiskální opatření přijata příliš rychle, resp. jsou rychle zaváděna, bez lepší propracovanosti a nemusí tím být zajištěna jejich dlouhodobá udržitelnost.

Ne příliš šťastným krokem jsou dle autorky neustále změny daní, které nejsou pro ekonomiku příliš vhodné, ale jejich neustálé zvyšování se jeví pro vládu jako nejjednodušší řešení než hledat řešení jiná. Vhodným opatřením by byla spíše lepší propracovanost daňového systému takovým způsobem, aby daňová opatření byla zaváděna na delší dobu bez ohledu na to, zda se ekonomika nachází v recesi či např. stagnuje. Možným řešením by mohla být jednotná sazba DPH místo dosavadních dvou sazeb. Také by stálo za zvážení, zda bude přínosem odklon od superhrubé mzdy v případě zdanění příjmu zaměstnanců.

Také zásahy do valorizačního systému nejsou příliš dobrou volbou. Lidé si na důchody spořili spoustu let a najednou se jim z důvodu snižování deficitu sníží disponibilní příjem. Tyto prostředky by měly být dle autorky za jakýchkoliv okolností nedotknutelné. Pro mnoho důchodců snížení disponibilních příjmů může znamenat velké existenční problémy. Možným řešením by mohlo být pozastavení růstu důchodů lidem s vyššími příjmy.

Chystané tzv. solidární příspěvky pro lidi s vyššími příjmy nemusí být pro ekonomiku očekávaným přínosem. Mnohým firmám se mohou zvednout mzdové náklady na tyto zaměstnance, jelikož pro mnohé firmy budou tito zaměstnanci nepostradatelní, ale budou chtít dále pobírat stejnou čistou mzdu.

---

¹⁰⁷ E15.CZ. [online]. Kalousek: *Někteří se nesmířili s řádem demokratického systému*. [cit. 9. 4. 2012]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.e15.cz/domaci/ekonomika/kalousek-nekteri-se-nesmirili-s-radem-democratickeho-systemu-752700>

Dalším opatřením, jak zvýšit příjmy rozpočtu, je zaměření pozornosti na tzv. švarcsystém. Práce načerno či krácení zisků znamená milionové úniky na daních. Způsob takto vykonávané práce je pro obě strany z pohledu daňového zatížení výhodný. A právě problematikou šedé ekonomiky by se vláda měla detailněji zabývat a ne lepit díry rozpočtu dalšími překotnými daňovými opatřeními.

Jednou z priorit vlády, jak zamezit daňovým únikům, by měla být problematika korupce. Právě korupce brání provedení nezbytných reforem, jelikož její nepotírání snižuje důvěru veřejnosti v zaváděné reformy. Protikorupční opatření se jeví jako polovičatá. Dle autorky by se mělo například zprůhlednit financování politických stran. Samozřejmé opatření v protikorupční politice je také zcela transparentní zadávání veřejných zakázek, které by se v případě podvodu mělo velmi tvrdě postihovat.

Velmi diskutované je také navrhované zápisné na vysokých školách. Jeho zavedení by znamenalo další citelný zásah do rozpočtů domácností. Vhodným řešením by byla možnost získání stipendia za studijní výsledky, což by bylo na straně druhé také motivací pro studenty.

Deficit státního rozpočtu nelze dále zvyšovat. Je ale více než jasné, že navrhovaná či přijatá opatření mohou způsobit a pravděpodobně způsobí stagnaci ekonomiky. Lidem se sníží disponibilní důchod, v souvislosti s tím klesne spotřeba domácností a sníží se poptávka. Kladně hodnocenou může být snaha omezit státní aparát, kde by se také zajisté našly další příjmy do státního rozpočtu.

Závěr

Cílem této bakalářské práce je analýza vlivu hospodářské politiky na ekonomický růst a na základě provedené analýzy návrhy vlastních opatření vedoucích ke zlepšení stávající situace.

Pro splnění hlavního cíle bakalářské práce bylo nezbytné splnit cíle dílčí. Nejdříve bylo nezbytné vymezit základní makroekonomické pojmy s oblasti hospodářské politiky, jakými jsou hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost a platební bilance včetně monetární a fiskální politiky. Dále byli charakterizováni nositelé hospodářské politiky, cíle hospodářské politiky a jaké nástroje její nositelé používají k jejich dosažení.

Ve druhé části byl popsán ekonomický vývoj naší země od 2. světové války a proces transformace naší ekonomiky. Pro její lepší pochopení bylo nejdříve charakterizováno ekonomické prostředí naší republiky s následnou charakteristikou tržního a centrálně plánovaného hospodářství, přechod k tržnímu hospodářství přes dva reformní pokusy, a to tzv. Rozsypalovu a Šikovu reformu, které však byly okupací v roce 1968 na dlouhou dobu zmařeny. Navázal na ně až proces transformace v devadesátých letech. Hospodářský cyklus v jednotlivých etapách transformace byl poznamenán obdobími střídající se recese s ekonomickým oživením. V důsledku prohlubující se recese v letech 1997 až 1999 byl přijat balíček opatření, tzv. Korekce hospodářské politiky a další transformační opatření. Na něj navázal druhý vládní balíček, Stabilizační a ozdravný program vládní koalice, který již znamenal daleko silnější vládní škrty.

Třetí část je zaměřena na ekonomický vývoj naší země po vstupu do Evropské unie. Nejprve byly vysvětleny podmínky přijetí do Evropské unie. Dále byla objasněna tzv. Maastrichtská kritéria, jejichž splnění je nezbytná součást případného vstupu země do eurozóny. Byl zde také mimo jiné porovnán vývoj hrubého domácího produktu v České republice s dalšími tranzitivními zeměmi před jejich vstupem do EU. Stručně byl také nastíněn vliv ceny ropy na globální ekonomický vývoj. Dále bylo provedeno srovnání jednotlivých makroekonomických indikátorů za období od roku 2004 do roku 2007.

Druhá podkapitola třetí části byla zaměřena na ekonomickou výkonnost naší země v období po globální ekonomické, respektive finanční krizi, která se České republiky z důvodu otevřenosti ekonomiky také silně dotkla. Byl porovnán hospodářský růst USA, zemí eurozóny a České republiky. Jsou zde také nastíněny možnosti fiskální a monetární politiky, ve snaze

zabránit ještě většímu projevu hospodářské recese v roce 2009. Dále je v práci přiblížen vývoj veřejných financí, návrh státního rozpočtu a budoucí diskreční opatření nezbytná ke snížení schodku veřejných financí.

S příznivým hospodářským růstem souvisí také vývoj inflace. Cílem České národní banky je držet hladinu inflace na úrovni inflačního cíle, který v současnosti činí 2 %. S poklesem ekonomické aktivity a nepříznivou situací na trhu práce přistoupila Česká národní banka k měnové politice snížení úrokových sazeb o 0,25 %. Pro srovnání byl vytvořen přehled vývoje úrokových sazeb ČNB v letech 2008 až 2011. Jak už bylo nastíněno, také na trhu práce došlo od roku 2008 vlivem krize ke značnému zhoršení situace. Nezaměstnanost dosáhla nejvyšších hodnot v roce 2010, kdy obecná míra nezaměstnanosti činila 7,4 %. V neposlední řadě dochází vlivem snižování reálných příjmů k zadlužování domácností a k růstu nesplácených úvěrů.

V závěrečné části práce byla zanalyzována současná fiskální opatření vlády vedoucí ke snižování schodku veřejných financí. V případě častých změn v daňovém systému byla navrhována možnost dlouhodobého nastavení daňových sazeb nebo také zavedení jedné sazby DPH. Jedním z řešení je také zachování superhrubé mzdy. V penzijním systému není vhodné zasahovat do valorizace důchodů. Možným řešením je pozastavení růstu důchodů lidem s vyššími příjmy.

V případě šedé ekonomiky je nezbytné zaměřit pozornost na daňové úniky v tzv. švarcsystému, kdy mnoho firem využívá práci osob vykonávajících práci jako zaměstnanci, ale ve skutečnosti jsou to osoby samostatně vyděračně činné. Nezbytným krokem v oblasti fiskální politiky by mělo být potírání korupce např. formou zprůhlednění financování politických stran či transparentnost veřejných zakázek. Posledním zmíněným úporným opatření je zavedení zápisného na vysokých školách, které by bylo možné vykompenzovat vyplácením prospěchových stipendií.

Současná fiskální opatření nenacházejí velkou podporu veřejnosti i většiny ekonomů. Mají snahu o zajištění ekonomického růstu a snaží se zabránit ekonomickému propadu, nicméně by měla být navrhována obezřetně a být precizně propracována. Také jednotlivá ministerstva by měly dobře zanalyzovat své požadavky na přerozdělení prostředků ze státního rozpočtu tak, aby byly alokovány efektivně.

Seznam literatury

1. BussinesInfo.cz. [online]. *Analýza konkurenceschopnosti České republiky*. [cit. 5. 6. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/analyzy-statistiky/analyza-konkurenceschopnosti-cr/1000431/59486/>
2. ČERNOHORSKÝ, J. *Základy financí*. 1. vyd. Univerzita Pardubice, 2009. ISBN:978-80-7395-203-7.
3. Česká národní banka. [online]. *Měnová politika*. [cit. 2. 4. 2011]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/
4. Česká národní banka. [online]. *Úloha měnové politiky*. [cit. 6. 3. 2011]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/uloha.html
5. Česká národní banka. [online]. *Měnověpolitické nástroje*. [cit. 6. 3. 2011]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/index.html#operace
6. Česká národní banka. [online]. *Úloha měnové politiky*. [cit. 3. 10. 2010]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/uloha.html
7. Česká národní banka. [online]. *Zpráva o inflaci – leden/2004*. [cit. 7. 4. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2004/2004_leden/download/zoi_2004_leden.pdf
8. Česká národní banka. [online]. *Hodnocení úspěšnosti transformace*. [cit. 25. 5. 2011]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20070313_plzen_univerzita.pdf
9. Česká národní banka. [online]. *Kritéria konvergence*. [cit. 12. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html
10. Česká národní banka. [online]. *Zpráva o finanční stabilitě 2004*. [cit. 8. 4. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2004/FS_2004.pdf
11. Česká národní banka. [online]. *Zpráva o finanční stabilitě 2008/2009*. [cit. 21. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2008-2009/FS_2008-2009.pdf
12. Česká národní banka. [online]. *Zpráva o finanční stabilitě 2010/2011*. [cit. 26. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2010-2011/fs_2010-2011.pdf

13. Česká národní banka. [online]. *Zpráva o finanční stabilitě 2009/2010*. [cit. 28. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/FS_2009-2010/FS_2009-2010.pdf
14. Česká národní banka. [online]. *Zpráva o inflaci – III/2009*. [cit. 21. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2009/2009_III/download/zoi_III_2009.pdf
15. Česká národní banka. [online]. *Zpráva o inflaci – IV/2011*. [cit. 27. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2011/2011_IV/download/zoi_IV_2011.pdf
16. Česká národní banka. [online]. *ARAD systém časových řad*. [cit. 24. 1. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.VYSTUP?p_period=12&p_sort=2&p_des=50&p_sestuid=1799&p_uka=1%2C2%2C3%2C4&p_strid=ABBAG&p_od=199401&p_do=199612&p_lang=CS&p_format=0&p_decsep=%2C
17. Česká národní banka. [online]. *Měnověpolitické nástroje*. [cit. 5. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/
18. Česká národní banka. [online]. *ARAD systém časových řad*. [cit. 28. 1. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=14284&p_strid=DAB&p_lang=CS
19. Česká národní banka. [online]. *Výroční zpráva 1998*. [cit. 6. 2. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/obecne/rozsirene-vyhledavani.jsp?cnb-search-area=czech-version&cnb-folder=%2Fcs%2Fobecne%2F&cnb-search-action-block=search&cnb-search-query=mzdy+1997>
20. Česká národní banka. [online]. *Zpráva o inflaci – duben/2004*. [cit. 7. 4. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2004/2004_duben/index.html
21. Česká národní banka. [online]. *Zpráva o inflaci – II/2008 – tabulková příloha*. [cit. 8. 4. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2008/2008_II/zoi_2008_II_tab.html
22. Česká národní banka. [online]. *ARAD systém časových řad*. [cit. 9. 4. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=10916&p_strid=ECA&p_lang=CS
23. Česká národní banka. [online]. *Zpráva o inflaci – IV/2011*. [cit. 27. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2011/2011_IV/index.html

24. Česká národní banka. [online]. *Zpráva o inflaci – IV/2011 - tabulky a grafy z textu*. [cit. 21. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2011/2011_IV/zoi_2011_IV_grafy.html
25. Česká národní banka. [online]. *ARAD systém časových řad*. [cit. 28. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=10916&p_strid=ECA&p_lang=CS
26. Česká národní banka. [online]. *Zpráva o inflaci - IV/2011 - tabulky a grafy z textu*. [cit. 25. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2011/2011_IV/zoi_2011_IV_grafy.html
27. Česká národní banka. [online]. *Zpráva o inflaci - IV/201*. [cit. 25. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2011/2011_IV/index.html
28. Český statistický úřad. [online]. *Databáze, registry – makroekonomické údaje*. [cit. 8. 4. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/databaze_registry
29. Český statistický úřad. [online]. *Česká republika od roku 1989 v číslech*. [cit. 18. 5. 2011]. Dostupné z WWW: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989
30. Český statistický úřad. [online]. *Česká republika od roku 1989 v číslech*. [cit. 5. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989#05
31. Český statistický úřad. [online]. *Statistiky – Makroekonomické údaje*. [cit. 26. 2. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistiky>
32. Dubská, D. [online]. *Role domácího kapitálu v transformaci české ekonomiky*. [cit. 22. 5. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/p/1530-05>
33. E15.CZ. [online]. *Kalousek: Někteří se nesmířili s řádem demokratického systému*. [cit. 9. 4. 2012]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.e15.cz/domaci/ekonomika/kalousek-nejkeri-se-nesmirili-s-radem-democratickeho-systemu-752700>
34. E15.CZ. [online]. *Vznikl pakt proti narůstání schodku*. [cit. 13. 3. 2012]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.e15.cz/domaci/ekonomika/vznikl-pakt-proti-narustani-schodku>
35. Euroekonom.cz. ekonomický portál. [online]. *Transformace ekonomiky - 15 let poté*. [cit. 8. 5. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jj-transformace>

36. iDNES. cz. [online]. *Nečas: Vládní úspory zvýší důvěru investorů v českou ekonomiku*. [cit. 9. 4. 2012]. Dostupné z WWW: http://ekonomika.idnes.cz/necas-vladni-uspory-zvysi-duveru-investoru-v-ceskou-ekonomiku-psv-/ekonomika.aspx?c=A120312_151521_ekonomika_vem
37. iDNES. cz. [online]. Analytici: *Citelné bude především zvýšení sazeb DPH, hlavně pro důchodce*. [cit. 9. 4. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.novinky.cz/ekonomika/264513-analytici-citelne-bude-predevsim-zvyseni-sazeb-dph-hlavne-pro-duchodce.html>
38. International Monetary Fund. [online]. *World Economic Outlook Database, September 2011*. [cit. 8. 4. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2011/02/weodata/weoselgr.aspx>
39. International Monetary Fund. [online]. *World Economic Outlook Database, October 2009*. [cit. 19. 2. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/02/weodata/weoselgr.aspx>
40. KUBA, Z., UJEC, J. *Makroekonomie*. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola podnikání, a.s. v Ostravě, 2005. ISBN:80-86764-20-6.
41. MANKIW, N. G. *Zásady ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2000. ISBN:80-7169-891-1.
42. Ministerstvo financí ČR. [on-line]. *Příprava rozpočtu*. [cit. 27. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vf_sr_prip_razpocetu.html
43. Ministerstvo financí ČR. [on-line]. *Fiskální výhled ČR*. [cit. 27. 2. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/FiskalniVyhled_2011-11_pdf.pdf
44. PAVELKA, T. *Makroekonomie – základní kurz*. 3.vyd.Slaný: Melandrium, 2007. ISBN:80-86175-58-4.
45. RUSMICHOVÁ, L., SOUKUP, J. A KOL. *Makroekonomie. Základní kurs*. 5. vyd. Melandrium., 2002. ISBN:80-86175-24-3.
46. SAMUELSON, P. A., NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. 18.vyd. Praha: NS Svoboda, 2008. ISBN:978-80-205-0590-3.
47. SLANÝ, A. a kol. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN:80-7179-738-3.
48. SLANÝ, A., ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. ISBN:80-7179-237-3.
49. SOJKA, M., KONEČNÝ, B. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 1. vyd. Libri, s.r.o., 1996. ISBN:80-85983-05-2.

50. SPĚVÁČEK, V. A KOL. *Transformace české ekonomiky-politické, ekonomické a sociální aspekty*. Praha: Linde nakladatelství s.r.o., 2002. ISBN:80-86131-32-7.
51. ŠVEJNAR, J. A KOL. *Česká republika a ekonomická transformace ve střední a východní Evropě*. 1. vyd. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 1997. ISBN:80-200-0568-4.
52. URBAN, J. *Teorie národního hospodářství*. 2., doplněné a rozšířené vydání. Praha: ASPI, a. s., 2006. ISBN:80-7357-188-9.
53. ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN:80-86730-04-2.
54. ŽÍDEK, L. *Transformace české ekonomiky*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN:80-7179-922-X.